

L.H.M. Jansen

Role sets in safesexboodschappen

Een onderzoek naar het gebruik van role sets in geschreven boodschappen ter bevordering van secundaire chlamydiapreventie van laagopgeleide jonge vrouwen

L.H.M. Jansen

Role sets in safesexboodschappen

Een onderzoek naar het gebruik van role sets in geschreven boodschappen ter bevordering van secundaire chlamydiapreventie van laagopgeleide jonge vrouwen

Afstudeeronderzoek voor de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap
Universiteit Twente
Enschede, 31 augustus 2005

1^e begeleider: Prof. Dr. M.F. Steehouder

2^e begeleider: Dr. H. Boer

Voorwoord

Mijn studie Toegepaste Communicatie Wetenschappen is de afgelopen twee jaar in een stroomversnelling geraakt. Dit heeft er in geresulteerd dat ik april jongst leden heb kunnen beginnen met het onderzoek dat nu voor u ligt. Zonder de hulp van een aantal mensen had ik waarschijnlijk een nat pak gehaald, hen wil ik hier graag voor bedanken. Dit zijn: Mijn ouders Detje en Peter Jansen, mijn vriendje Niek Oude Essink Nijhuis, mijn begeleiders Michael Steehouder en Henk Boer en als laatst maar zeker niet minder belangrijk Inge vermeulen en Barbara van Egteren van het ROC van Twente. En natuurlijk alle anderen die ik hier vergeten ben te noemen maar zich wel gevleid voelen door een bedankje van mijn kant!

Mijn interesse voor de gezondheidscommunicatie heb ik gaande weg mijn studie ontwikkeld. Tijdens het doen van dit onderzoek naar tekstkenmerken ben ik ook meer en meer geïnteresseerd geraakt in de taalkundige kant ervan.

Ik hoop dat u mijn verslag met veel plezier zult lezen,

Lotje Jansen

Inhoud

VOORWOORD	2
SAMENVATTING	4
ABSTRACT	5
1. INLEIDING	6
2. THEORETISCH KADER	8
2.1 <i>ROLE SETS</i> IN GESCHREVEN SAFESEXBOODSCHAPPEN	8
2.2 POLITENESS THEORY	9
2.3 THEORY OF PSYCHOLOGICAL <i>REACTANCE</i>	11
2.4 <i>ALTERCASTING</i>	12
2.5 THEORETISCHE BASIS	13
3. ONDERZOEKSMETHODE	15
3.1 SELECTIE VAN RESPONDENTEN	15
3.2 VRAGENLIJST	15
3.2.1 <i>Schriftelijke vragenlijst</i>	15
3.2.2 <i>Inhoud van de vragen</i>	16
3.2.3 <i>Pretest</i>	17
3.3 ONDERZOEKSPROCEDURE	17
3.4 STATISTISCHE VERWERKING.....	18
4. RESULTATEN	19
4.1 GLOBALE OMSCHRIJVING VAN DE SAMENSTELLING VAN DE RESPONDENTEN	19
4.1.1 <i>Leeftijdsverdeling</i>	19
4.1.2 <i>Thuisstaat</i>	19
4.1.3 <i>Studierichting</i>	20
4.1.4 <i>Studieniveau van de respondenten</i>	20
4.2 BETROUWBAARHEID VAN DE CONSTRUCTEN.....	21
4.3 DE OVERTUIGINGSKRACHT VAN <i>ROLE SETS</i> EN FTAS.....	21
4.3.1 <i>Mate waarin de tekst geschikt wordt gevonden</i>	22
4.3.2 <i>Mate waarin de tekst overtuigend wordt gevonden</i>	24
4.3.3 <i>Mate waarin de tekst geloofwaardig wordt gevonden</i>	26
4.3.4 <i>Mate waarin de tekst logisch wordt gevonden</i>	28
4.3.5 <i>Mate waarin de tekst aanvaardbaar wordt gevonden</i>	30
4.3.6 <i>Gemiddelde overtuigingskracht van de tekst</i>	33
4.3.7 <i>Intentie na het lezen van de boodschap</i>	35
4.3.8 <i>Mate van dreiging van FTA's</i>	37
4.4 SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN.....	40
5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE	41
5.1 HET EFFECT VAN <i>ROLE SETS</i> OP FTAS.....	41
5.2 WELKE FACE THREATENING ACT HEEFT DE MINSTE OVERTUIGINGSKRACHT?.....	42
5.3 WELKE <i>ROLE SET</i> HEEFT DE MEESTE OVERTUIGINGSKRACHT?.....	42
5.4 AANBEVELINGEN.....	43
5.4.1 <i>Concrete aanbevelingen voor de praktijk</i>	43
5.4.2 <i>Vervolgonderzoek</i>	44
5.5 DISCUSSIE EN REFLECTIE	44
5.5.1 <i>Bespreking van de literatuur</i>	44
5.5.2 <i>Beperkingen</i>	45
5.5.3 <i>Operationalisering</i>	45
LITERATUUR	47
BIJLAGE 1: VRAGENLIJST	49
BIJLAGE 2: PRE-TEST	61

Samenvatting

Er is sprake van een toename van Seksueel Overdraagbare Aandoeningen (SOA), toename van HIV-geïnficeerden en een toename van andere SOA bij personen met een HIV-infectie (ministerie van VWS, 2004). De meest voorkomende geslachtsziekte in Nederland is chlamydia met een incidentie van 60.000 personen. Chlamydia komt bij de gehele bevolking veel voor maar aanzienlijk vaker bij jonge vrouwen (15-19 jaar). Dit onderzoek richt zich op vroegtijdige behandeling en opsporing (secundaire preventie) van chlamydia met behulp van geschreven safesexboodschappen.

In dit onderzoek wordt onder safesexboodschap verstaan: "Een boodschap waarmee een zender een persoon tracht te overtuigen naar de dokter te gaan na het hebben van onveilige seks". Zo'n safesexboodschap bevat per definitie een gezichtsbedreigend kenmerk, een Face Threatening Act (FTA). Een FTA kan daarom leiden tot weerstand van de lezer, *reactance*. Drie soorten FTAs zijn bijzonder relevant als het gaat om safesexboodschappen. Dit zijn de FTAs taboe, bemoeizucht en kritiek. Er wordt in dit onderzoek nagegaan of *role sets* het gezichtsbedreigende karakter van FTAs kan doen verminderen zodat *reactance* wordt voorkomen. Een *role set* is een sociale rol die de lezer wordt opgedrongen door de rol van de zender. De *role sets*, expert-novice, tutor-pupil en peer zijn opgenomen in dit onderzoek. De hoofdvraag was:

"In welke vorm heeft een geschreven safesexboodschap de meeste overtuigingskracht op laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 15 en 19 jaar oud?"

Om de hoofdvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van een schriftelijke vragenlijst. Deze is afgenomen bij 43 jonge vrouwen (respons 86%) tussen de 16 en 23 jaar, studierend aan het ROC van Twente.

Uit de resultaten blijkt dat er geen duidelijk verband is tussen *role sets* en FTAs. FTAs hebben wel invloed op de overtuigingskracht. *Role sets* zijn echter niet van invloed op de overtuigingskracht. De resultaten geven de indruk dat de FTA bemoeizucht met behulp van een peer *role set* de meeste overtuigingskracht heeft. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat een taboeboodschap in het algemeen het meest overtuigend is wanneer deze door de tutor-pupil *role set* wordt gepresenteerd. Het wijst er op dat kritiek het best geuit kan worden met behulp van de expert-novice *role set*. Uit de resultaten blijkt dat wanneer men in het risico op *reactance* wil beperken, een geschreven safesexboodschap het beste gebracht kan worden met behulp van een peer *role set*. De *role set* expert-novice is minder geschikt en het meeste risico op *reactance* loopt men met de tutor-pupil *role set*.

Aanbevelingen:

- Men kan het beste kiezen voor een stijl met de Face Threatening Act (FTA) bemoeizucht;
- Men kan het beste kiezen voor een seksuele voorlichtingsboodschap met de kenmerken van een peer *role set*;
- De combinatie van de FTA bemoeizucht en *role set* peer heeft de meeste overtuigingskracht;
- Wanneer men een boodschap met daarin de FTA taboe wil overbrengen kan men dit het beste doen met behulp van kenmerken van de tutor-pupil *role set*;
- Wanneer men een boodschap met daarin de FTA kritiek wil over brengen loopt men het minst risico met gebruik van de kenmerken van de expert-novice *role set*.

Abstract

There is an increase of Sexual Transmitted Diseases (STD), an increase of people with HIV and an increase of other STDs for persons who already have an HIV-infection (ministry of VWS, 2004). The most occurring venereal disease in the Netherlands is Chlamydia. 60,000 people a year get infected. Chlamydia most often occur with young women (15-19 years). This investigation addresses on early locating and treatment (secondary prevention) of Chlamydia by the use of written safe sex messages.

The definition of a safe sex messages that has been used is: "a message with which a communicator tries to convince a person to go the doctor after having sex without a condom". Such messages contain per definition a Face Threatening Act (FTA). An FTA can lead to resistance of the reader, this is called *reactance*. Three kinds of FTAs are particular relevant for safe sex messages; taboo, meddling and criticism. In this investigation will be checked if *role sets* can reduce the face Threatening character of FTAs so that *reactance* will not appear. A *role set* is a social role in which a reader is forced by the role of the communicator. The *role sets*, expert-novice, tutor-pupil and peer are being used in this investigation. The main question is:

"In what form do written safe sex messages have the most persuasiveness on low educated young women between the 15 and 19 years old?"

To answer the main question a written questionnaire has been used. 43 young women (response 86%) between 16 and 23 years participated.

The results show that there is no clear connection between *role sets* and FTAs. FTAs do have influence on the persuasiveness of a message. *Role sets* however are not of any influence on persuasiveness. The results suggest that the FTA meddling in combination with a peer *role set* is most persuasive. Furthermore there are indications that a taboo message is most convincing in combination with the tutor-pupil *role set*. It is probably wise to present criticism in combination with the expert-novice *role set*. It seems that that when one wants to reduce the risk of *reactance*, a written safe sex message should be send with the help of a peer *role set*. The *role set* expert-novice is al little less appropriate and the tutor-pupil *role set* gives the highest risk of *reactance*.

Recommendations:

- The FTA meddling will cause the least problems in a safe sex message;
- The peer *role set* will improve the persuasiveness of a safe sex message;
- A peer *role set* and the FTA meddling is the most powerful combination;
- A taboo message should be brought in combination with the tutor-pupil *role set*;
- The risk of a criticism message is the least in combination with the expert-novice *role set*.

1. Inleiding

“Was het hier maar zoals in Nederland, verzuchtte de auteur, dan zaten we nu niet met een toenemend aantal tienerzwangerschappen of met zoveel geslachtsziekten”. Onlangs werd in een hoofdredactioneel commentaar in *The Lancet* het Nederlandse model: het meisje de pil, de jongen een condoom, de hemel in geprezen (NRC, 2005).

Dit klinkt als een prachtig sprookje waarin de Nederlandse jeugd optreedt als goed voorgelichte prinses en prinsessen bij wie niets mis kan gaan. Zoals de meeste sprookjes is het te mooi om waar te zijn. Heden ten dage vormen Seksueel Overdraagbare Aandoeningen (SOA) een steeds groter wordend probleem. In de jaren 2002 en 2003 is er een problematische trend gaande volgens het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2004). Er is sprake van een toename van SOA waaronder HIV-infecties en een toename van overige SOA bij mensen met HIV. Deze stijgende lijn in de cijfers lijkt aan te tonen dat het preventiebeleid onvoldoende effectief is. Er is een aantal groepen dat een extra hoog risico loopt. Zoals, mannen met homoseksuele contacten, allochtonen (met name personen uit HIV-endemische gebieden), prostituees en prostituanten, druggebruikers en personen met HIV. Daarnaast is er een opvallende risicogroep namelijk, jongeren. Bij jongeren van 14 tot 35 jaar is een zorgwekkende daling zichtbaar in het condoomgebruik (ministerie van VWS, 2004).

Er is reeds veel onderzoek gedaan naar HIV/AIDS preventie. Voornamelijk bij mannen met homoseksuele contacten. Weinig literatuur is echter te vinden over preventie van goed behandelbare geslachtsziekten zoals chlamydia. Dit terwijl chlamydia de meest voorkomende geslachtsziekte in Nederland is. Jaarlijks worden hier in totaal 60.000 mensen mee besmet. Chlamydia komt bij de gehele bevolking veel voor maar aanzienlijk vaker bij jonge vrouwen (15-19 jaar). Chlamydia is goed te behandelen met antibiotica als de infectie tijdig wordt opgemerkt. Als de klachten heel vaag zijn of niet serieus worden genomen, vindt behandeling soms niet of niet tijdig plaats. De infectie kan dan grote schade aanrichten. Uit onderzoek blijkt dat veel vrouwen zich wel bewust zijn van deze gevaren maar zich niet laten testen (Banikarim, Mariam, Chacko, Wiemann, & Smith, 2003). Een reden hiervoor is dat een groot deel van de besmettingen a-symptomatisch verloopt.

Tot nu toe richt de preventie van chlamydia zich nog voornamelijk op het promoten van condoomgebruik. Maar de bestrijding van chlamydia zou zich niet alleen moeten richten op het voorkomen (primaire preventie) van chlamydia infecties met een condoom, maar ook op vroege opsporing en behandeling (secundaire preventie) (Banikarim, et. al., 2003). Uiteindelijk is een combinatie van zowel primaire als secundaire preventie is de beste manier om chlamydia te bestrijden.

Eén manier van secundaire chlamydiapreventie is het verspreiden van informatie via het internet. Het blijkt dat dit medium voor dergelijke zaken zeer geschikt is voor de doelgroep, jonge vrouwen tussen 16 en 20 jaar. Een van de redenen is dat respondenten aangaven dat zij na het hebben van onveilige seks informatie zouden gaan zoeken op het internet (Jansen, 2005). SOA-informatie op het internet kan bedoeld zijn om de lezer over te halen naar de dokter of de GGD te gaan voor een chlamydia-test. Zo'n persuasieve tekst komt van een bepaalde zender en is bedoeld voor een specifieke ontvanger. Bijvoorbeeld een safesexboodschap van stichting SOA AIDS Nederland gericht aan laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 16 en de 20 jaar. Deze boodschap zegt iets over de schrijver

(expressieve boodschap) en over de ontvanger (relationele boodschap) en creëert daardoor een relatie tussen die twee (Steehouder, 2001). Deze verhouding tussen zender en ontvanger neemt een centrale plek in binnen dit onderzoek. Door de rol die de zender aanneemt wordt een specifieke rol bij de ontvanger afgedwongen. We spreken hier van een *role set* (Pratkanis, 2000) Er zijn verschillende rollen voor beide partijen te bedenken. Hierbij is het is zaak om het gezichtsbedreigende karakter (Face Threatening Act) van een safesexboodschap zo veel mogelijk te beperken en de overtuigingskracht te vergroten.

Aangezien er op dit terrein nog zeer weinig bekend is, is dit onderzoek exploratief van aard. Dit om een eerste indicatie te krijgen van de effecten van tekstkenmerken op de overtuigingskracht van een safesexboodschap. Dit onderzoek beoogt na te gaan welke FTAs meer of minder van invloed zijn op de overtuigingskracht van safesexboodschappen. Tevens zal er gekeken worden wat de invloed is van *role sets* op de overtuigingskracht. Daarnaast zal er gekeken worden in hoeverre *role sets* het effect van FTAs beïnvloed.

De opbouw van dit rapport is als volgt. In hoofdstuk 2 zal de link gelegd worden tussen verschillende theorieën. In hoofdstuk 3 komt de methode van onderzoek aan bod. De resultaten van dit onderzoek vindt u in hoofdstuk 4, waarna in hoofdstuk 5 conclusies worden getrokken. In hoofdstuk 6 worden aanbevelingen gedaan en ten slotte vindt er in hoofdstuk 7 discussie en reflectie plaats.

2. Theoretisch kader

In de inleiding is verduidelijkt en verantwoord wat de aanleiding van dit onderzoek is. In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader besproken. Allereerst zullen in §2.1 de begrippen die in dit onderzoek centraal staan worden verduidelijkt. Vervolgens wordt er in §2.2 ingegaan op de *politeness theory*, waarna in §2.3 ingegaan wordt op *reactance*. In §2.4 zal een toelichting gegeven worden op *altercasting*. Als laatste vindt u in paragraaf §2.5 een korte samenvatting van de theorie evenals de hypothesen die ten grondslag liggen aan dit onderzoek.

2.1 Role sets in geschreven safesexboodschappen

Safe sex is het voorkomen van Seksueel Overdraagbare Aandoeningen (SOA) door het vermijden van sperma-bloed, sperma-slijmvlies en slijmvlies-slijmvlies contact bij alle vormen van seksueel contact. Een safesexboodschap kan tot doel hebben mensen te overtuigen deze vormen van contact te vermijden. In dit onderzoek verstaan we onder een safesexboodschap de vorm waarin de zender de doelgroep tracht te overtuigen om naar de dokter te gaan na het hebben van onveilige seks. Een dergelijke boodschap bevat per definitie een persuasief kenmerk. O'Keefe (2002) geeft een voorzichtige definitie van het woord *persuasion*: "Een succesvolle intentionele poging om de mentale toestand van een persoon via communicatie te beïnvloeden waarbij de ontvanger enige mate van vrijheid heeft". Hoeken (1998) citeert deze definitie van O'Keefe en vermeldt daarbij dat veel beïnvloedingspogingen niet gericht zijn op de mentale toestand (attitude) maar op gedrag. Dit staat niet in de definitie vermeld omdat het overtuigen plaats vindt door middel van communicatie. De communicatie (informatieoverdracht) wordt eerst mentaal verwerkt alvorens het zich uit in feitelijk gedrag (Hoeken, 1998).

Geschreven- en digitale teksten zijn niet de meest voor de hand liggende manier om gevoelige, persoonlijke, SOA-gerelateerde informatie aan te bieden. Het is een vrij afstandelijke manier om complexe gezondheidsinformatie over te brengen (Nieuwboer, Maes & Swanepoel, 2005). Persoonlijke informatie vraagt om een kanaal waarbij men kan reageren. Ondanks de mogelijkheden als op het internet haalt dit het niet bij direct persoonlijk contact (Oomkes, 2000) De mogelijkheden zijn groter in de spreekkamer tegenover de dokter dan per e-mail, forum of chatbox. Hoe minder zintuigen men gebruikt bij een kanaal hoe minder direct een kanaal is. Dit laat meer ruimte over voor vertekening van informatie (Oomkes, 2000). *Face-to-face* communicatie met de huisarts bevat veel meer feedbackmogelijkheden dan een website. Dit alles betekent echter niet dat wanneer er in een bepaalde situatie geen andere mogelijkheid is – niet iedereen gaat even gemakkelijk naar de dokter – er geen aandacht besteed mag worden aan geschreven teksten. In tegendeel. Het is belangrijk complementaire informatie aan te bieden. Voor daadwerkelijke gedragsverandering zal men, eventueel na informatie via massamedia, interpersoonlijke kanalen moeten gebruiken (Oomkes, 2000). Andersom, een website bekijken nadat men bij de dokter is geweest is wellicht even belangrijk. Men kan de mondeling overgebrachte informatie nog eens nalezen op het internet.

In onderzoek van Nieuwboer, Maes & Swanepoel (2005), naar de persuasieve kracht van peers op websites die het testen en therapie van HIV/AIDS promoten, bevestigen zij het belang van safesexinformatie op het internet. Volgens hen heeft internet vele tekortkomingen maar het voordeel

van de anonimiteit weegt hier tegenop. Schaamte en schuldgevoelens zouden face-to-face communicatie in grote mate kunnen beïnvloeden, het anoniem zoeken van informatie op het internet kan deze gevoelens doen verminderen. Jansen (2005) bevestigt dat internet een zeer geschikt medium is voor het zenden van informatie over secundaire chlamydiapreventie aan laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 16 en 20 jaar. Voordelen als toegankelijkheid, interactie, anonimiteit en 24-uurs beschikbaarheid wegen sterk op tegen eventuele nadelen. Daarnaast wordt “informatie zoeken op internet” door laag opgeleide jonge vrouwen aangegeven als belangrijkste handeling na het hebben van onveilige seks (Jansen, 2005).

Over het effect van *role sets* (§2.4) in geschreven safesexboodschappen is geen literatuur bekend. Wel is er literatuur te vinden over het brengen van een boodschap die gevoelig ligt bij de ontvanger. In dit kader wordt de *politeness theory* van Brown & Levinson (1987) veel gebruikt. Ook is er eerder onderzoek gedaan naar *role sets*. Pratkanis (2000) introduceert verschillende *role sets* in zijn *altercasting theory*. Ook Steehouder (2001) heeft in dit kader relevant onderzoek gedaan. Aanvullend wordt in de *reactance theory* van Brehm (1966) uiteengezet dat mensen contrair kunnen gaan handelen naar gegeven adviezen. Deze theorie is veel gebruikt in studies naar persuasieve teksten en psychologische processen, die daarmee van start gaan.

In de rest van dit hoofdstuk zal er een link gelegd worden tussen de drie genoemde theorieën met het oog op het ontwerpen van een overtuigende geschreven safesexboodschap voor laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 16 en 20 jaar oud.

2.2 Politeness theory

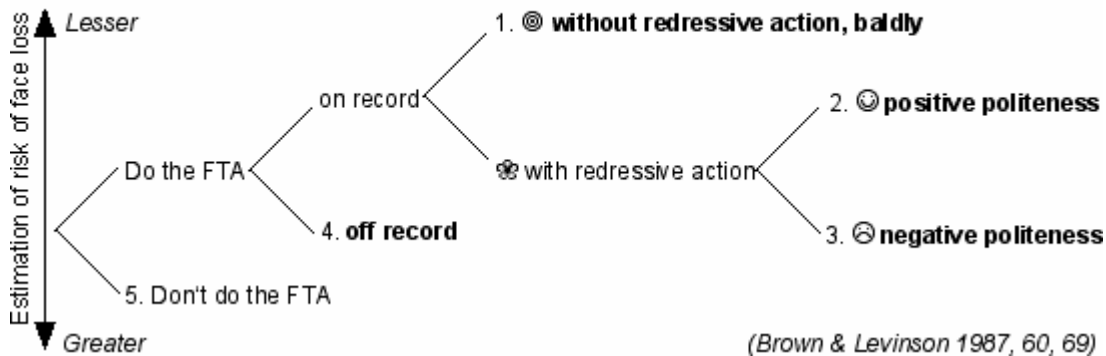
De huidige *politeness theory* van Brown en Levinson (1987) is gebaseerd op eerder werk van antropoloog en socioloog Erving Goffman uit 1967. Zijn sociaal antropologische model is beïnvloed door de ideeën van de socioloog Emille Durkheim over sociale solidariteit uit 1915. Dit onderzoek, naar *role sets* in safesexboodschappen, beperkt zich echter tot het gebruik van de *politeness theory* volgens Brown en Levinson (1987). Zij hebben de theorie in een cognitief model gegoten dat georiënteerd is op de westerse samenleving (Bargiela-Chiappini, 2003).

In de *politeness theory* staan een aantal begrippen centraal:

- **Face:** zelfrespect van een individu en het behoud hiervan in publieke situaties. Ook wel gezichtsbehoud genoemd;
- **Negative face:** de vrijheid van een persoon om als onafhankelijk individu te handelen, niet gehinderd door anderen;
- **Positive face:** een positief consistent zelfbeeld waarbij een positieve waardering van anderen een rol speelt;
- **Face Threatening Acts (FTAs):** FTAs zowel positief als negatief, gedragingen die het gezichtsbehoud van een toehoorder bedreigen.

Meestal probeert men situaties te vermijden waarin de ander in verlegenheid wordt gebracht of zich niet op zijn gemak voelt. Wanneer men besluit tot een gezichtsbedreigende actie (FTA) over te gaan, zijn er beleefdheidsstrategieën, die kunnen voorkomen dat de toehoorder gezichtsverlies zal leiden. Onderstaande figuur geeft de verschillende routes weer die gevolgd kunnen worden bij het brengen van een gezichtsbedreigende boodschap.

Circumstances determining choice of strategy:

Figuur 1: Schematische weergave van de politeness theory

De verschillende routes hebben allemaal een verschillende mate van effectiviteit, efficiëntie en gezichtsbedreiging:

1. **Without redressive action, baldly:** De zender onderneemt de gezichtsbedreigende actie op een directe ondubbelzinnige manier. De zender kan er zeker van zijn dat de boodschap efficiënt gecommuniceerd wordt maar er is een reële kans op gezichtsverlies van de ontvanger;
2. **Positive politeness:** Er wordt waardering getoond voor de ontvanger door behoeften en waarden te erkennen of door het benadrukken van de relatie. De boodschap wordt effectief overgebracht en de kans op gezichtsverlies van de ontvanger wordt verkleind maar de communicatie is minder efficiënt dan bij “without redressive action, baldly”;
3. **Negative politeness:** De ontvanger wordt verzekerd van het feit dat zijn keuzevrijheid wordt gerespecteerd en dat men slechts een minimale beïnvloeding beoogt. De boodschap wordt effectief overgebracht en de kans op gezichtsverlies van de ontvanger wordt verkleind maar de communicatie is minder efficiënt dan bij “without redressive action, baldly”;
4. **Off record:** De gezichtsbedreigende boodschap wordt niet direct gebracht, maar duidelijk gemaakt door de inhoud van de boodschap (dubbelzinnig). De ontvanger zal geen gezichtsverlies lijden maar de communicatie is niet effectief, weinig efficiënt en er is een risico dat de ontvanger de boodschap niet juist interpreteert;
5. **Do not do the FTA:** De gezichtsbedreigende boodschap wordt niet gecommuniceerd. Er is geen kans dat de ontvanger gezichtsverlies zal leiden, het is niet efficiënt en niet effectief, de boodschap wordt niet gecommuniceerd.

Steehouder (2005) heeft onderzoek gedaan naar het gebruik van *role sets* om bezoekers van safesexwebsites te overtuigen. Volgens hem is een aantal FTAs bijzonder relevant als het gaat om het overtuigen van mensen om veilig te vrijen:

- o **Taboe:** Een taboe is een onderwerp dat ongepast is om te gebruiken of over te spreken.

Handelen dat taboeonderwerpen aansnijdt en waardoor duidelijk wordt dat de waarden van de ontvanger niet gedeeld worden, is een positieve aanval op het gedrag. Taboes bestaan altijd en overal en hun werking is belangrijk geweest in alle fasen van iedere cultuur, ook in die van de meest ontwikkelde (Swelheim, 1968). Dit geldt ook voor de huidige situatie. Dit geldt ook voor een onderwerp

als chlamydia. In onderzoek naar de mate waarin jonge vrouwen geneigd zijn secundaire chlamydiapreventie te plegen bleek SOA in het algemeen een taboeonderwerp te zijn (Jansen, 2005). Wanneer chlamydia of SOA ter sprake kwamen, waren de respondenten zeer terughoudend in het beantwoorden van de vragen;

- **Bemoeizucht:** Handelingen die toekomstig gedrag van de ontvangers onder druk zetten.

Hierbij valt te denken aan suggesties, advies, bedreigingen en waarschuwingen omtrent veilig vrijen, het is een negatieve aanval op het gedrag. Het risico dat men loopt bij het brengen van een persuasieve boodschap is dat de ontvanger het gevoel heeft dat de zender niets met zijn gedrag te maken heeft. Het is een uitdaging de boodschap zo te brengen dat de ontvanger het gevoel heeft dat de zender iets recht wil zetten en het liefst dat deze zich om hem of haar bekommerd;

- **Kritiek:** Handelen dat afkeuren, kritiek of een meningsverschil over de ideeën of het gedrag van de ontvanger uitsprekt waardoor de *positive face* wordt aangetast het is een positieve aanval op het gedrag; Kritiek ligt voor veel mensen in onze westerse maatschappij zeer gevoelig. Vaak wordt kritiek als een aanval ervaren op de persoon (Innerness, 2005). Wanneer kritiek als sterk bedreigend wordt ervaren is te verwachten dat de reactie ook heftig zal zijn en niet ten goede komt aan het eventueel aanbevolen gedrag. Mensen zullen neigen naar een *Maladaptive response* (§2.3). Aan kritiek op gezondheidsgedrag zitten twee kanten. De zender vindt het gedrag van de ontvanger risicovol en zegt daar iets over. Bijvoorbeeld: "Het is uitermate dom als jij je niet laat testen op chlamydia wanneer je onveilige seks hebt gehad". Deze kritiek zegt iets over de beleving van de criticus en over het gedrag van degene die bekritiseerd wordt.

Er wordt verwacht dat de genoemde FTAs in safesexboodschappen niet allemaal even bedreigend zijn voor een individu. Naar aanleiding van de literatuur is echter geen verwachting uit te spreken over de volgorde en de mate van dreiging. Naar aanleiding van deze verwachting volgt wel een veronderstelling. Namelijk, hoe groter de dreiging, hoe minder overtuigingskracht.

De kous is hiermee nog niet af. De volgende vraag wekt de nieuwsgierigheid: "In welke mate zijn FTAs van invloed op de overtuigingskracht van safesexboodschappen?" In deze nu volgende paragraaf zal een puntje van de sluier worden opgelicht.

2.3 Theory of psychological reactance

Waarom neemt iemand een persoonlijk advies om een condoom te gebruiken niet aan? Waarom laat iemand zich na onveilige seks niet testen op chlamydia, ondanks het feit dat dit op verschillende websites ten zeerste wordt aanbevolen? Het antwoord op deze vragen is, *reactance*.

De subjectieve vrijheid van een individu, om zijn eigen gedrag te bepalen, wanneer en hoe, is van groot belang. Wanneer deze keuzevrijheid (door een FTA) bedreigd wordt zal de persoon proberen om zijn keuzevrijheid te herwinnen, dit heet *reactance*. "*Reactance* is een psychologische staat gericht op het herstellen van de bedreigde of geëlimineerde vrijheid" (Brehm, 1966). De veronderstelling is dat een persuasieve boodschap, die een van de die genoemde FTAs bevat, zeer gezichtsbedreigend kan zijn met *reactance* tot gevolg.

De kans dat *reactance* optreedt, hangt af van drie factoren:

1. Hoe belangrijker de keuzevrijheid voor het individu, hoe groter de *reactance*;
2. Hoe groter het deel is dat geëlimineerd of bedreigd wordt met eliminatie, hoe groter de *reactance*;
3. Hoe groter de bedreiging hoe groter de *reactance*;

Hier volgen voorbeelden van de hiervoor genoemde factoren:

1. "Naar de huisarts gaan is voor mij een laatste redmiddel, ik hecht zeer veel waarde aan een alternatief als homeopathie" / "Als je onveilige seks hebt gehad dan moet je direct naar de huisarts voor een chlamydia test".
2. "Je mag nooit, maar dan ook nooit, seks hebben voor het huwelijk".
3. "Seks zonder condoom is heel erg gevaarlijk, je kunt zeer ernstige SOA oplopen waar je onvruchtbaar van kan worden of zelfs dood aan kan gaan"

Interessant is te weten of dit een uitzichtloze situatie is of dat er een mogelijkheid is waardoor de dreiging (*fear*) van de verschillende FTAs afneemt en de kans op *reactance* (*maladaptive response*) kleiner wordt. Dit zal in de volgende paragraaf worden besproken.

2.4 *Altercasting*

Volgens Brown & Levinson (1987) is de kracht van een FTA is afhankelijk van de sociale relatie tussen zender en ontvanger aan de ene kant en de gezichtsbedreigende inhoud aan de andere kant. Om de kracht van een FTA te doen afnemen kan men een andere sociale relatie creëren. Een mogelijkheid om een sociale relatie te creëren en *reactance* te voorkomen, is het gebruik van *altercasting*. *Altercasting* is een methode om mensen te beïnvloeden door ze in een rol te forceren zodat ze gedwongen zijn zich naar die rol te gedragen (Pratkanis, 2000). Deze rol noemen we een *role set*.

Er zijn twee vormen van *altercasting*.

1. **Tact *altercasting***; De zender heeft een rol die op natuurlijke wijze de rol van de ontvanger afdwingt. Een voorbeeld is de arts-patient *role set*. "Als arts ben ik bekend met medische onderzoeken waaruit blijkt dat de kans op Chlamydia zeer groot is. U dient zich na onveilige seks dan ook te laten testen".
2. **Manded *altercasting***; de rol van de ontvanger wordt expliciet duidelijk gemaakt. De lezer wordt verteld wie hij of zij is door een rol op te roepen waarvan hij of zij zich misschien niet bewust was. Bijvoorbeeld door te zeggen: "Jij als seksueel actief persoon zou bewust moeten zijn van de gevaren die chlamydia met zich mee brengt".

Er zijn een aantal redenen waarom *altercasting* een krachtig persuasief instrument is (Pratkanis, 2000):

- o De sociale rol is een basiseenheid in de sociale cognitie van het dagelijkse leven;
- o Het is relatief gemakkelijk om je als zender op te stellen vanuit een bepaalde sociale rol waardoor de ontvanger een bepaalde positie krijgt;
- o Het creëren van een rol die anderen in de val laat lopen is ook relatief eenvoudig;
- o Personen accepteren vaak gemakkelijk de sociale rol die hen wordt aangeboden.

De schrijver en de lezer van de tekst zijn niet reëel maar personages die gecreëerd zijn. Het succes van de communicatie is met name afhankelijk van (Steehouder, 2005):

- De aantrekkelijkheid en de geloofwaardigheid van de auteursrol voor de lezer;
- De rol van de ontvanger moet aantrekkelijk zijn voor de lezer;
- De geloofwaardigheid en de overtuigingskracht van een *role set* is cultuurgebonden; De bereidheid en het in staat zijn van de lezer om zich in de lezersrol te verplaatsen.

Door het creëren van een sociale relatie met behulp van *role sets* kan men de kracht van de FTAs verminderen. Hierdoor kan men safesexboodschappen brengen zonder dat de ontvanger (te veel) gezichtsverlies leidt en er *reactance* optreedt. De *role sets*, die in dit onderzoek worden gebruikt zijn, zijn afgeleid uit onderzoek van Steehouder (2005). Deze heeft een aantal *role sets* uit de *altercasting theory* op websites die *safe sex* promoten gevonden:

- **Expert-novice**; een persoon die gespecialiseerde kennis heeft over een bepaald domein. Een voorbeeld is een huisarts. De rol van expert dwingt de ontvanger in de rol van novice. In het voorbeeld van de huisarts is dit een patiënt. Deze rol is meer effectief wanneer het een situatie betreft waarin de ontvanger gebrek aan informatie heeft en de zender moet vertrouwen. Deze *role set* is het minst nabij van de drie.
- **Tutor-pupil**; een tutor is iemand die les geeft aan een individu. De tutor beschikt over meer kennis heeft dan een pupil en heeft een natuurlijk overwicht. De tutor heeft het beste met een pupil voor en heeft een adviserende rol. Ook is er sprake van een vertrouwensband tussen de twee. Deze *role set* is meer nabij gelegen dan de vorige.
- **Peer**; De zender van de boodschap heeft sterke overeenkomsten met de ontvanger. Dit kan zich op verschillende gebieden uiten: leeftijd, geslacht, opleiding, afkomst. De zender heeft meer kennis/ervaring dan de ontvanger. Ook staan ze dichtbij elkaar. Er is een zekere mate van intimiteit. De zorgen om gezichtsverlies zijn hier minder. Er is ruimte voor sterke positieve politeness en positieve FTAs zonder de relatie te bedreigen. Het taboe om over seks te praten is waarschijnlijk kleiner dan bij de andere *role sets*. Deze *role set* is het meest nabij van de drie.

Er wordt verwacht dat de hierboven genoemde *role sets* niet allemaal evenveel overtuigingskracht hebben. Naar aanleiding de onderzoeken van Pratkanis (2000) en Steehouder (2005) is echter geen verwachting uit te spreken over de volgorde van en de mate van overtuigingskracht.

2.5 Theoretische basis

2.5.1 Korte samenvatting van het theoretisch kader

De ideeën die ten grondslag liggen aan het model dat hier gepresenteerd wordt, is in voorgaande paragrafen toegelicht. De weg van de *politeness theory* naar *theory of psychological reactance* en vervolgens de *altercasting theory* vormen tezamen de basis van dit onderzoek.

Een safesexboodschap heeft een gezichtsbedreigendkarakter (FTA) hetgeen kan leiden tot *reactance*. Om de dreiging van de FTA te verminderen kan men gebruik maken van *altercasting*. Welke *role set*

in combinatie met de verschillende FTAs de meeste overtuigingskracht heeft en uiteindelijk leidt tot de positieve intentie, zal blijken uit dit onderzoek.

2.5.2 Role set/ FTA combinaties

Wanneer de FTAs taboe, bemoeizucht en kritiek worden gecombineerd met de *role sets* exper-novice, tutor-pupil en peer zijn er negen combinaties mogelijk. Er wordt verwacht dat deze combinaties verschillen in overtuigingskracht. Over de volgorde is na aanleiding van de literatuur geen verwachting uit te spreken. De combinaties staan weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Schematische weergave van de combinatie van FTAs met role sets

	Taboe	Bemoeizucht	Kritiek
Expert-novice	1	4	7
Tutor-pupil	2	5	8
Peer	3	6	9

2.5.3 Hypotheses

Na aanleiding van het voorgaande wordt de volgende hoofdvraag gesteld:

“In welke vorm heeft een geschreven safesexboodschap de meeste positieve invloed op laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 15 en 19 jaar oud?”

Om de hoofdvraag te beantwoorden worden de volgende subvragen gesteld:

“Welke Face Threatening Act wordt het meest positief gewaardeerd?”

“Welke role set wordt het meest positief gewaardeerd?”

Naar aanleiding van de hoofd- en subvragen zijn drie hypothesen geformuleerd:

Hypothese 1: *Er is sprake van een interactie-effect tussen role sets en FTAs op de acceptatie van de safesexboodschap*

Hypothese 2: *Er is sprake van een hoofdeffect van FTAs op de acceptatie van de safesexboodschap*

Hypothese 3: *Er is sprake van een hoofdeffect van role sets op de acceptatie van de safesexboodschap*

Deze hypothesen zullen in dit onderzoek getoetst worden.

3. Onderzoeksmethode

In het vorige hoofdstuk is verduidelijkt en verantwoord wat er precies onderzocht is. In dit hoofdstuk wordt besproken via welke methode antwoord is verkregen op de gestelde onderzoeksvragen. In §3.1 wordt er ingegaan op de selectie van de respondenten. Vervolgens wordt in §3.2 de gebruikte vragenlijst besproken, waarna in §3.3 ingegaan wordt op de onderzoeksprocedure. Als laatste wordt er in §3.4 een toelichting gegeven op de statistische verwerking.

3.1 Selectie van respondenten

De toetsing van de hypothesen heeft plaatsgevonden binnen een specifieke doelgroep, laagopgeleide vrouwelijke adolescenten tussen de 15 en 19 jaar. De voornaamste reden is dat zij binnen de hoge risico groep 'jongeren', extra kwetsbaar zijn. De groep die het grootste risico loopt chlamydia te krijgen is, jonge vrouwen tussen 15 en 19 jaar gevolgd door vrouwen tussen 20 en 25 jaar (Banikarim, et al, 2003). Aan de ene kant vanwege biologische redenen (groot intern slijmvliesoppervlak) en aan de andere kant bevinden zij zich in de seksueel meest actieve groep. Laagopgeleide jonge vrouwen lopen een groter risico, dan hoogopgeleide.

Volgens SOA AIDS Nederland lukt het ondanks het goede voornemen veilig te vrijen, veel jongeren niet dit in de praktijk te brengen (SOA AIDS Nederland, 2005). Ze vinden het moeilijk over veilig vrijen te praten en te onderhandelen (Rutger Nisso Groep, 2005). In het geval dat onveilige seks reeds heeft plaats gevonden is primaire preventie niet meer van toepassing. Daarom is het van belang dat er ook wordt gekeken hoe de secundaire preventie beter kan worden aangepakt.

De operationele populatie bestond uit 'laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 16 en 23 jaar, studierend aan het ROC van Twente'. Zij studeerden allen aan het ROC van Twente (afdeling verzorging). Hierdoor is een vrij beperkt segment van de populatie 'laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 15 en 19 jaar oud' belicht. De onderzoeksmogelijkheden waren te klein en de populatie te heterogeen om alle segmenten tot hun recht te laten komen. Er is daarom gekozen voor het afnemen van de vragenlijst bij een relatief kleine homogene subpopulatie.

3.2 Vragenlijst

3.2.1 Schriftelijke vragenlijst

Het onderzoek naar de effecten van verschillende tekstkenmerken op lezers is gedaan middels een schriftelijke vragenlijst. Er is een realistisch scenario geschetst, een situatie waarin een meisje onveilige seks heeft gehad. De uiteindelijke vragenlijst is opgenomen in bijlage 1.

In de vragenlijst is nagenoeg alleen gebruik gemaakt van gesloten vragen. De respondenten kregen overzichtelijk gepresenteerde stellingen voorgelegd waarbij ze op een vastgestelde schaal hun mening konden geven. Het invullen van open vragen zou de respondenten relatief veel tijd en inspanning hebben gekost. Door het gebruik van gesloten vragen is er in korte tijd veel informatie verzameld.

Belangrijk was dat de vragenlijst zoveel mogelijk aansloot op het taalgebruik en –begrip van de respondenten. Om dit te waarborgen is de vragenlijst van te voren bekeken en goedgekeurd door een docente van het ROC van Twente. Daarnaast is de vragenlijst gepretest (§3.2.3/ bijlage 3).

3.2.2 Inhoud van de vragen

De vragenlijst begon met een korte, geschreven inleiding. Hierin werd vermeld dat het gaat om de ontwikkeling van een website over Seksueel Overdraagbare Aandoeningen (SOA). Omdat men vanuit ethisch oogpunt de respondenten geen onveilige seks kan laten hebben voordat zij de vragenlijst invullen is hen gevraagd om teksten te beoordelen voor leeftijdsgenoten die in die situatie zitten (scenario). Vervolgens zijn er algemene vragen gesteld over leeftijd, thuistaal, studieniveau en studierichting op het ROC. Dit onderdeel van de vragenlijst bevatte een open antwoordmogelijkheid, bij de vraag over de thuistaal. Hier is een ‘anders namelijk’ mogelijkheid geboden. De respondent kon aangeven dat geen van de genoemde alternatieven op haar van toepassing waren. Het antwoord kon tevens gespecificeerd worden. De vraag naar de studierichting op het ROC is ook open gesteld. Hier waren echter maar een beperkt aantal antwoordmogelijkheden gezien de operationele populatie.

Er zijn negen scenario's ontworpen waarin drie soorten FTAs gecombineerd zijn met drie verschillende rollen (zie tabel 1). De verschillen blijken uit de stijl waarin de tekst geschreven is (zie bijlage 1). Hierbij zijn de door Steehouder (2005) genoemde factoren voor succesvolle communicatie met behulp van gecreëerde personages in het achterhoofd gehouden. In de teksten van de expert-novice wordt er bijvoorbeeld geen gebruik gemaakt van ‘zelfreferentie’. Dit is het gebruik van woorden zoals ‘je’ en ‘jij’ dat ervoor zorgt dat de eigen ervaring en voorkennis geactiveerd wordt (Hoeken, 1998). Bij de twee andere *role sets* wordt dit heel bewust wel gedaan om de tekst ‘persoonlijker’ te maken. Bij alle teksten is gebruik gemaakt van ‘intens taalgebruik’. Dit is gebeurd door middel van intensiveringen als, *direct* laten testen, *heel* verstandig en *snel* een afspraak maken, kenmerkend voor persuasieve boodschappen. De ‘route’ uit het model van Brown & Levinson (1987) die hierbij gevolgd wordt is ‘without redressive action, baldly’. De boodschap wordt op een ondubbelzinnige wijze gebracht, het beestje wordt bij de naam genoemd. Bij de peer *role set* is enige sprake van positieve politeness door grotere de mate van persoonlijke nabijheid. Deze ‘routes’ lopen inelkaar over, de scheidslijn is hier niet zo duidelijk. Alle scenario's bevatten de FTAs taboe, kritiek en bemoeizucht. Per drie scenario's zijn deze FTAs gemaximaliseerd. Het maximaliseren van verschillende FTAs is gedaan aan de hand van de omschrijvingen genoemd in §2.2. De FTA taboe wordt benadrukt door ‘anale seks’, hetgeen gêne op kan roepen bij de respondenten. Bij de FTA bemoeizucht speelt het woord ‘moeten’ een grote rol hetgeen als zeer bemoeizuchtig kan worden ervaren. De laatste FTA, kritiek wordt gekenmerkt een door sterk afkeurende toon. Woorden als uitgesproken dom, onnozel en zeer onverantwoordelijk representeren (stevige) kritiek op het gedrag van de lezer.

De *role sets* zijn versterkt door middel van een foto. Dit is van belang voor het beïnvloeden van het acceptatieproces en het beïnvloeden van het gemak waarmee de lezer de argumenten evalueert (Hoeken, 1998). De bron wordt duidelijker en geloofwaardiger door een afbeelding met daarnaast een tekstuele omschrijving. Het blijkt dat visuele personificatie van peers, tekstuele cues overtreft in overtuigingskracht (Nieuwboer, Maes & Swanepoel, 2005). Een foto zegt meer dan duizend woorden. Uit deze argumenten spreekt het belang van het toevoegen van een afbeelding aan persuasieve teksten. Er zijn drie verschillende foto's gemaakt. Twee foto's zijn genomen in een huisartspraktijk alwaar situaties gecreëerd zijn passend bij de tekst (GGD hulpverlener/ dokter). Deze twee foto's bestonden beide uit een vrouw van middelbare leeftijd met tegenover zich een meisje tussen de 15 en

20 jaar oud die de expert-novice en tutor-pupil *role set* vertegenwoordigen. De derde foto wijkt hiervan af en toont twee jonge vrouwen tussen de 15 en 20 jaar oud naast elkaar. Zij vertegenwoordigen de peer *role set*. Deze foto is genomen in een openbare gelegenheid.

Alle respondenten kregen alle negen boodschappen te zien. Vervolgens moesten zij per boodschap de mate van overtuigingskracht aangeven. Dit kon aan de hand van vijf stellingen. De stellingen bestonden uit woorden die een positieve dan wel negatieve waardering uitspraken over de boodschap. Deze stellingen waren: geschikt/ongeschikt, overtuigend/niet-overtuigend, geloofwaardig/ongeloofwaardig, logisch/onlogisch en aanvaardbaar/onaanvaardbaar. De respondenten konden hierbij het antwoord omcirkelen op een vijf-punts-schaal. Tezamen maten deze items de overtuigingskracht van de boodschap.

Bij het tweede onderdeel is gevraagd hoe bemoeizuchtig, afkeurend en gênant de proefpersoon de tekst en het plaatje vond. Deze drie vragen zijn gesteld om de dreiging van FTAs (in combinatie met *role sets*) te meten. Daarnaast is er gevraagd of men zou doen wat er in de tekst gezegd werd. Dit om de intentie te meten. Ook bij het tweede deel kon men antwoord geven op een schaal van 1 tot 5 (zeer mee eens tot en met zeer mee oneens).

3.2.3 Pretest

Voordat de vragenlijst is voorgelegd aan de doelgroep is deze vooraf geëvalueerd om miscommunicatie zo veel mogelijk te beperken. De bedoeling van deze formatieve evaluatie was problemen op te sporen in een kwalitatief kleinschalig onderzoek (zie bijlage 2).

3.3 Onderzoeksprocedure

De volgorde van de boodschappen in de verschillende vragenlijsten was willekeurig. De boodschappen zijn random geselecteerd met behulp van negen speelkaarten die voor elke vragenlijst apart zijn getrokken zonder teruglegging.

Er zijn in totaal 50 vragenlijsten uitgedeeld aan jonge vrouwen die zich in de operationele populatie gevonden. Er was een responspercentage van 86% (43 volledig en correct ingevulde vragenlijsten). Twee klassen van 12 jonge vrouwen zijn aangewezen door een docente werkzaam op het ROC van Twente. De onderzoeker heeft zich klassikaal voorgesteld en een korte inleiding gegeven op het onderzoek. Vervolgens hebben de respondenten onder het lesuur zelfstandig de vragenlijst ingevuld. De onderzoeker was hier niet bij aanwezig. Daarnaast zijn er door de onderzoeker op de ROC locatie willekeurig een aantal jonge vrouwen (n=19) in de kantine aangesproken om mee te werken aan het onderzoek. Ook zij kregen (individueel) een korte mondelinge inleiding op het onderzoek. Na een tijdje zijn 30 vragenlijsten door de onderzoeker ingezameld. De resterende 13 vragenlijsten zijn een dag later door de onderzoeker opgehaald bij het betreffende ROC.

3.4 Statistische verwerking

Met behulp van het statistische verwerkingsprogramma SPSS zijn verschillende bewerkingen uitgevoerd. Van te voren zijn alle schalen omgecodeerd zodat er oplopende waarden ontstonden.

Als eerste is er gekeken naar de leeftjdsverdeling van de respondenten, vervolgens naar de thuistaal, studierichting en opleidingsniveau. Dit alles met behulp van 'frequenties'.

Doormiddel van vijf items is het construct 'overtuigingskracht' per *role set*/ FTA combinatie gemeten. De betrouwbaarheid van het construct is (per *role set*/ FTA combinatie) berekend met behulp van Cronbach's alpha. Bij alle negen combinaties bleek dat het construct in alle gevallen betrouwbaar was. De hoge alpha scores hadden tevens het gevolg dat de gemiddeldes van alle schalen konden worden opgeteld.

Vervolgens zijn de negen boodschappen op item niveau geanalyseerd. Per item is een twee-factor-variantie-analyse uitgevoerd voor de factoren *Role set* en FTA. Daarnaast is er voor de items die de dreiging meten ook een twee-factor-variantie-analyse uitgevoerd. En ook voor het item dat de intentie om de boodschap op te volgen mat.

4. Resultaten

In het vorige hoofdstuk is verduidelijkt hoe de gestelde onderzoeksvragen zijn onderzocht. In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Allereerst wordt er in §4.1 ingegaan op de samenstelling van de respondenten. Vervolgens wordt er in §4.2 ingegaan op de betrouwbaarheid van het construct overtuigingskracht. In §4.3 zal de overtuigingskracht van *role sets* en FTAs worden besproken, waarna als laatste in §4.4 de dreiging van FTAs en de intentie om de boodschap op te volgen aan bod komt.

4.1 Globale omschrijving van de samenstelling van de respondenten

4.1.1 Leeftijdsverdeling

In tabel 2 is de leeftijdsverdeling weergegeven van de respondenten die hebben meegewerkt aan dit onderzoek. De respondenten waren allen van het vrouwelijke geslacht.

Tabel 2: Leeftijdsverdeling van de respondenten (n=43)

Leeftijd	Aantal
17	9
18	16
19	8
20	5
21	3
22	1
23	1
<i>Totaal</i>	<i>43</i>

Van de 43 respondenten is de jongste 17 en de oudste 23 jaar. De meeste respondenten waren 18 jaar oud en de gemiddelde leeftijd is 18,63. De leeftijdsverdeling komt ruim voldoende overeen met de leeftijd van de doelgroep namelijk, tussen de 15 en 20 jaar.

4.1.2 Thuis taal

Tabel 3 geeft weer wat de thuis taal van de respondenten is. Door middel van de thuis taal wordt in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen allochtoon en autochtoon. Wanneer er in een allochtoon gezin Nederlands wordt gesproken is dit gezin voldoende geïntegreerd om in te spreken van autochtoon.

Tabel 3: Thuis taal van de respondenten (n=43)

Taal	Aantal	Procent
Nederlands	37	86
Turks	1	2,3
Spaans/Italiaans	1	2,3
Spaans	1	2,3
Ethiopisch	1	2,3
Irakees	1	2,3
Afghaans	1	2,3
<i>Totaal</i>	<i>43</i>	<i>100</i>

Bij 37 respondenten spreekt men thuis Nederlands. In 6 huishoudens wordt er een andere taal gesproken. Deze respondenten vallen in dit onderzoek binnen de categorie allochtoon. Er is geen groep allochtonen die er binnen dit onderzoek uitspringt, de diversiteit aan gesproken talen is wel opvallend.

4.1.3 Studierichting

De respondenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek studeren allen aan het ROC van Twente; aan de school voor gezondheidszorg en welzijn. Binnen deze school zijn een aantal verschillende richtingen. De studierichtingen van de respondenten zijn weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Studierichting van de respondenten (n=43)

Richting	Aantal	Procent
Zorghulp	2	4,7
Helpende	10	23,3
Verzorgende	27	62,8
CIOS	1	2,3
Onderwijsassistent	1	2,3
Niet ingevuld	2	4,7
<i>Totaal</i>	<i>43</i>	<i>100</i>

Het grootste deel van de respondenten (n=27) doet de richting 'verzorgende'. Hierna volgt de richting 'helpende' met een aantal van 10 respondenten. Verder zijn er twee respondenten die de richting 'zorghulp' doen. Daarnaast zijn er 2 afwijkende studierichtingen, 'CIOS' en 'onderwijsassistent' die allebei door één respondent gevolgd worden.

4.1.4 Studieniveau van de respondenten

In tabel 5 is weergegeven wat het opleidingsniveau van de respondenten is. Opleidingen op niveau 1 zijn bedoeld voor leerlingen die hun VMBO-diploma niet hebben behaald. Voor de opleidingen op niveau 2 komt men in aanmerking wanneer men een VMBO-diploma heeft behaald in de basisberoepsgerichte leerweg. Met vmbo (kaderberoepsgerichte, gemengde of theoretische) beroepsgerichte leerweg kan men naar niveau 3 en 4. De in subparagraaf 4.3.3 genoemde studierichtingen verschillen (sterk) van niveau. Verzorgende is niveau 3, helpende niveau 2 en zorghulp is op niveau 1. Daarnaast zijn de opleidingen CIOS en onderwijsassistent op niveau 4.

Tabel 5: Studieniveau van de respondenten (n=43)

Niveau	Aantal	Procent
1	2	4,7
2	10	23,3
3	29	67,4
4	2	4,7
<i>Totaal</i>	<i>43</i>	<i>100</i>

De meeste respondenten (n=29) studeren op niveau 3 gevolgd door een aantal van 10 respondenten op niveau 2. Niveau 2 en 4 komen elk twee keer voor.

4.2 Betrouwbaarheid van de constructen

Bij elke *role set*/ FTA combinatie is het construct 'overtuigingskracht' gemeten. Dit construct bestond uit de volgende items: geschiktheid, overtuigingskracht, geloofwaardigheid, logica en aanvaardbaarheid. Daarnaast is het construct 'dreiging' gemeten aan de hand van de items: gênant bemoeizucht, en afkeuring. Er is een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd op deze constructen.

In tabel 6 zijn de uitkomsten van de betrouwbaarheidsanalyse te vinden.

Tabel 6: Betrouwbaarheid van het construct 'overtuigingskracht' per *role set*/ FTA combinatie

Construct	Alpha	Aantal items
<i>Overtuigingskracht</i>		
Taboe/ expert-novice	.88	5
Taboe/ tutor-pupil	.94	5
Taboe/ peer	.94	5
Bemoeizucht/ expert-novice	.94	5
Bemoeizucht/ tutor-pupil	.94	5
Bemoeizucht/ peer	.89	5
Kritiek/ expert-novice	.92	5
Kritiek/ tutor-pupil	.95	5
Kritiek/ peer	.95	5
<i>Dreiging</i>		
Taboe/ expert-novice	.92	3
Taboe/ tutor-pupil	.85	3
Taboe/ peer	.93	3
Bemoeizucht/ expert-novice	.91	3
Bemoeizucht/ tutor-pupil	.85	3
Bemoeizucht/ peer	.92	3
Kritiek/ expert-novice	.86	3
Kritiek/ tutor-pupil	.83	3
Kritiek/ peer	.90	3

Bij het construct 'overtuigingskracht' is de laagste alpha is .88 en de hoogste .95. Met deze resultaten is het construct overtuigingskracht bij alle negen boodschappen zeer betrouwbaar te noemen. De vijf items meten samen duidelijk één construct.

Bij het construct 'dreiging' is de laagste alpha .83 en de hoogste .93. Ook dit construct is zeer betrouwbaar te noemen. De drie items meten samen duidelijk één construct.

4.3 De overtuigingskracht van *role sets* en FTAs

In deze paragraaf worden de gemiddelde scores van de *role sets* en FTAs voor elk item afzonderlijk besproken. Daarnaast wordt er een totaal gemiddelde score van de vijf items tezamen weergegeven. De FTAs worden allen apart met elkaar vergeleken waardoor er per item drie maal een tabel met de gemiddelde scores, een grafiek en twee-factor-variantie-analyse worden weergegeven.

N.B. De gemiddelde scores zijn verkregen aan de hand van een schaal van 1 tot en met 5.

4.3.1 Mate waarin de tekst geschikt wordt gevonden

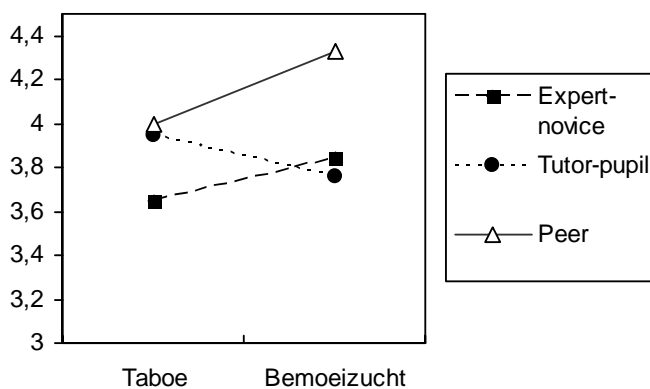
Taboe vs. bemoeizucht

Zoals tabel 7 laat zien wordt de *role set* peer het meest geschikt gevonden en is expert-novice het minst geschikt. De FTA bemoeizucht wordt het meest geschikt gevonden en de taboe het minst.

Tabel 7: Mate waarin de tekst door de respondenten geschikt wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	3,65	3,84	3,74
Tutor-pupil	3,95	3,76	3,86
Peer	4,00	4,33	4,16
Totaal	3,87	3,98	3,92

In grafiek1 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 1: Mate waarin de tekst door de respondenten geschikt wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met beide FTAs het meest geschikt gevonden. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst geschikt gevonden en tutor-pupil het minst in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Alleen het hoofdeffect voor *role set* is significant $F(2)=3,629$, $P < 0,05$. Dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van FTA $F(1)=,659$, $P=,418$ als de interactie $F(2)=1,377$, $P=,254$ zijn niet significant.

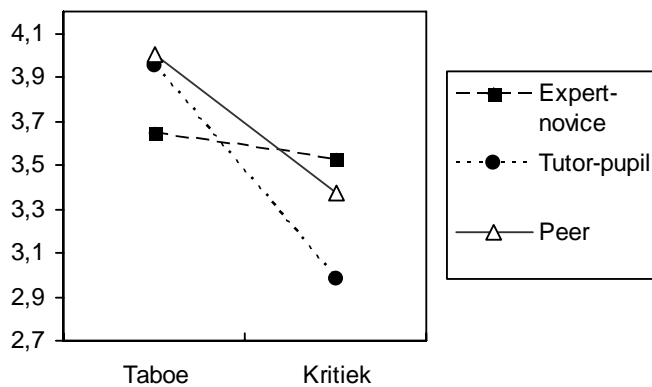
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 8 laat zien wordt de *role set* peer het meest geschikt gevonden en tutor-pupil het minst geschikt. De FTA taboe wordt het meest geschikt gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 8: Mate waarin de tekst door de respondenten geschikt wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,65	3,53	3,59
Tutor-pupil	3,95	2,98	3,47
Peer	4,00	3,37	3,69
Totaal	3,87	3,29	3,58

In grafiek 2 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 2: Mate waarin de tekst door de respondenten geschikt wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA taboe het meest geschikt gevonden en expert-novice bij de FTA kritiek. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst geschikt gevonden en tutor-pupil in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant ($F(1)=15,486, P < 0,001$), dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* ($F(2)=,772, P=,463$) als de interactie ($F(2)=2,983, P=,055$) zijn niet significant.

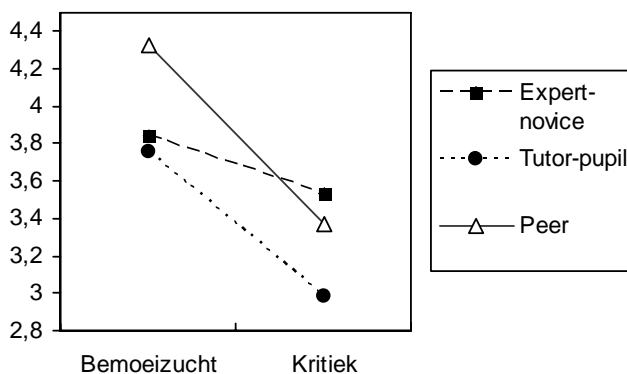
Bemoeizucht vs. kritiek

Zoals tabel 9 laat zien wordt de *role set* peer het meest geschikt gevonden en tutor-pupil het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meests geschikt gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 9: Mate waarin de tekst door de respondenten geschikt wordt gevonden

Role set	FTA		Totaal
	Bemoeizucht	Kritiek	
Expert-novice	3,84	3,53	3,69
Tutor-pupil	3,76	2,98	3,36
Peer	4,33	3,37	3,85
Totaal	3,98	3,29	3,63

In grafiek 3 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 3: Mate waarin de tekst door de respondenten geschikt wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest geschikt gevonden en expert-novice bij de FTA kritiek. De tutor-pupil *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het meest geschikt gevonden evenals bij de FTA kritiek.

Het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=22,437$, $P<0,001$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Ook het hoofdeffect voor *role set* is significant $F(2)=3,831$, $P<0,05$. Ook deze is bepalend voor de geschiktheid. De interactie $F(2)=1,852$, is niet significant.

4.3.2 Mate waarin de tekst overtuigend wordt gevonden

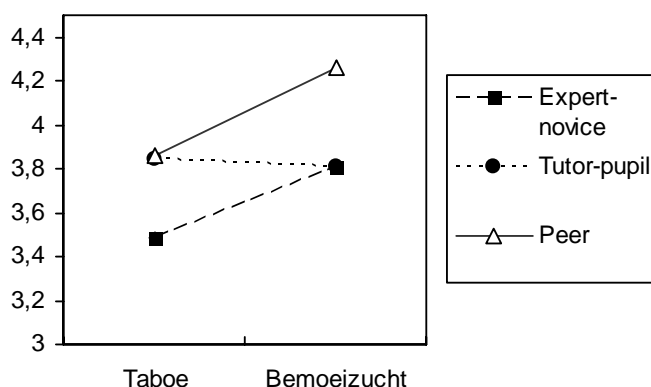
Taboe vs. bemoeizucht

Zoals tabel 10 laat zien wordt de *role set* peer het meest overtuigend gevonden en expert-novice het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest overtuigend gevonden en de FTA taboe het minst.

Tabel 10: Mate waarin de tekst door de respondenten overtuigend wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	3,49	3,81	3,65
Tutor-pupil	3,84	3,81	3,82
Peer	3,86	4,26	4,06
Totaal	3,73	3,96	3,84

In grafiek 4 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 4: Mate waarin de tekst door de respondenten overtuigend wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met beide FTAs het meest overtuigend gevonden. De expert-novice *role set* wordt bij de FTA taboe het minst overtuigend gevonden. Bij de FTA taboe worden expert-novice en tutor-pupil beide even (on)overtuigend gevonden.

Alleen het hoofdeffect voor *role set* is significant $F(2)=3,452$, $P<0,05$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van FTA $F(1)=3,300$, $P=,070$ als de interactie $F(2)=1,056$, $P=,350$ is niet significant.

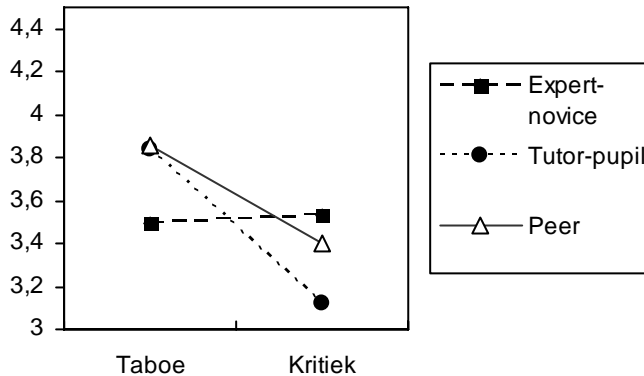
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 11 weergeeft wordt de *role set* peer het meest overtuigend gevonden en tutor-pupil het minst. De FTA taboe wordt het meest overtuigend gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 11: Mate waarin de tekst door de respondenten overtuigend wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,49	3,53	3,51
Tutor-pupil	3,84	3,12	3,48
Peer	3,86	3,40	3,63
<i>Totaal</i>	<i>3,73</i>	<i>3,35</i>	<i>3,54</i>

In grafiek 5 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 5: Mate waarin de tekst door de respondenten overtuigend wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA taboe het meest overtuigend gevonden en expert-novice bij de FTA kritiek. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst overtuigend gevonden en tutor-pupil bij de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=7,787$, $P<0,01$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=,451$, $P=,683$ als de interactie $F(2)=2,747$, $P=,066$ is niet significant.

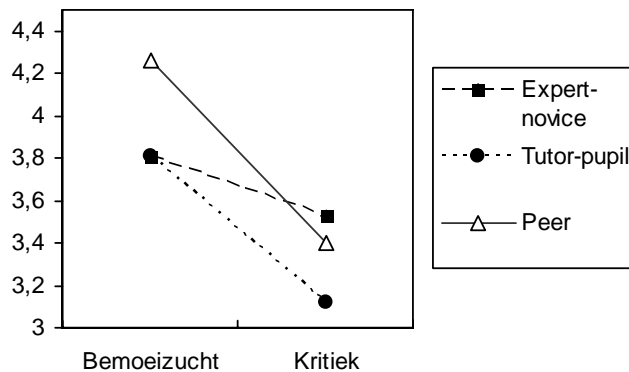
Bemoeizucht vs. kritiek

Zoals tabel 12 laat zien wordt de *role set* peer het meest geschikt gevonden en tutor-pupil het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest geschikt gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 12: Mate waarin de tekst door de respondenten overtuigend wordt gevonden

Role set	FTA		
	Bemoeizucht	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,81	3,53	3,67
Tutor-pupil	3,81	3,12	3,46
Peer	4,26	3,40	3,83
<i>Totaal</i>	<i>3,96</i>	<i>3,35</i>	<i>3,65</i>

In grafiek 6 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 6: Mate waarin de tekst door de respondenten overtuigend wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest overtuigend gevonden en expert-novice bij de FTA kritiek. De expert-novice en tutor-pupil *role set* scoren beide even laag op de FTA taboe, het minst overtuigend bij de FTA kritiek wordt de tutor-pupil *role set* gevonden.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=20,150$, $P < 0,001$), dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=2,384$ als de interactie $F(2)=1,619$ $P=,200$ is niet significant.

4.3.3 Mate waarin de tekst geloofwaardig wordt gevonden

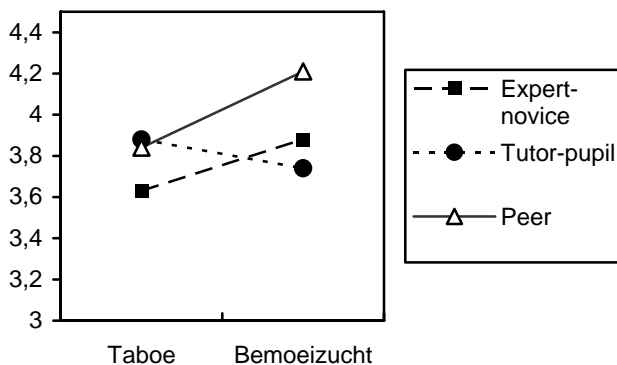
Taboe vs. bemoeizucht

Zoals tabel 13 laat zien wordt de *role set* peer het meest geloofwaardig gevonden en expert-novice het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest geloofwaardig gevonden en de FTA taboe het minst.

Tabel 13: Mate waarin de tekst door de respondenten geloofwaardig wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	3,63	3,88	3,67
Tutor-pupil	3,88	3,74	3,81
Peer	3,84	4,21	4,02
Totaal	3,78	3,95	3,86

In grafiek 7 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 7: Mate waarin de tekst door de respondenten geloofwaardig wordt gevonden

De *role set* tutor-pupil wordt het meest geloofwaardig gevonden in combinatie met de FTA taboe en de *role set* peer in combinatie met de FTA bemoeizucht. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst geloofwaardig gevonden en tutor-pupil in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Zowel het effect van FTA $F(1)=1,510$, $P=,220$ als dat van *role set* $F(2)=1,559$, $P=,212$ en het interactie effect $F(2)=1,432$, $P=,241$ is niet significant.

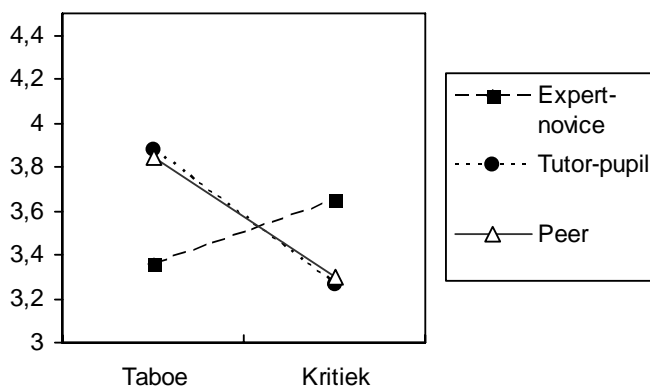
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 14 weergeeft wordt de *role set* expert-novice het meest geloofwaardig gevonden en de *role sets* tutor-pupil en peer het minst geloofwaardig. De FTA taboe wordt het meest geloofwaardig gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 14: Mate waarin de tekst door de respondenten geloofwaardig wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,36	3,65	3,64
Tutor-pupil	3,88	3,26	3,57
Peer	3,84	3,30	3,57
<i>Totaal</i>	<i>3,78</i>	<i>3,40</i>	<i>3,59</i>

In grafiek 8 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 8: Mate waarin de tekst door de respondenten geloofwaardig wordt gevonden

De *role set* tutor-pupil wordt in combinatie met de FTA taboe het meest geloofwaardig gevonden en expert-novice in combinatie met de FTA kritiek. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst geloofwaardig gevonden en tutor-pupil het minst in combinatie met de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=7,344$, $P < 0,01$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=,110$, $P=,896$ als de interactie $F(2)2,104$, is niet significant.

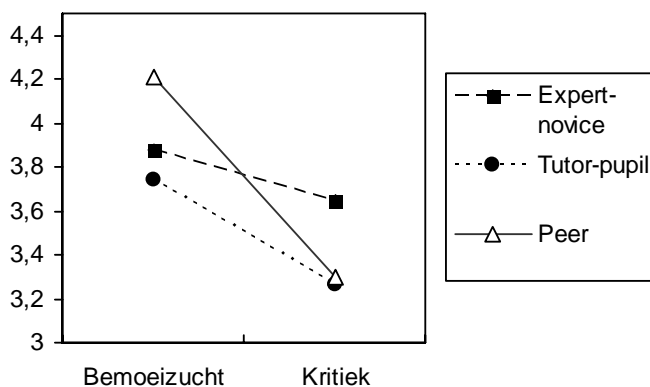
Bemoeizucht vs. kritiek

Zoals tabel 15 laat zien wordt de *role set* expert-novice het meest geloofwaardig gevonden en tutor-pupil het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest geloofwaardig gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 15: Mate waarin de tekst door de respondenten geloofwaardig wordt gevonden

Role set	FTA		
	Bemoeizucht	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,88	3,65	3,77
Tutor-pupil	3,74	3,26	3,49
Peer	4,21	3,30	3,76
Totaal	3,95	3,40	3,67

In grafiek 9 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 9: Mate waarin de tekst door de respondenten geloofwaardig wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest overtuigend gevonden en expert-novice bij de FTA kritiek. De tutor-pupil *role set* wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het minst overtuigend gevonden evenals de combinatie van kritiek met tutor-pupil.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1) 15,367, P < 0,001$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=1,633, P=,197$ als de interactie $F(2)=2,045, P=,131$ is niet significant.

4.3.4 Mate waarin de tekst logisch wordt gevonden

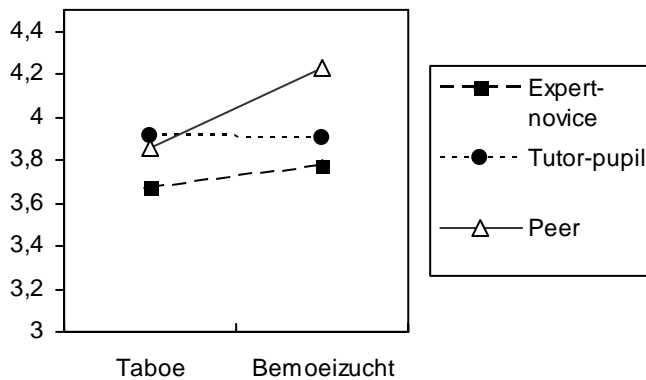
Taboe vs. bemoeizucht

Tabel 16 laat zien dat de *role set* peer het meest logisch wordt gevonden en expert-novice het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest logisch gevonden en de FTA taboe het minst.

Tabel 16: Mate waarin de tekst door de respondenten logisch wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	3,67	3,77	3,72
Tutor-pupil	3,91	3,90	3,91
Peer	3,86	4,23	4,05
Totaal	3,81	3,97	3,89

In grafiek 10 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 10: Mate waarin de tekst door de respondenten logisch wordt gevonden

De *role set* tutor-pupil wordt in combinatie met de FTA taboe wordt het meest logisch gevonden en peer in combinatie met bemoeizucht. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst logisch gevonden en expert-novice in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Zowel het effect van FTA $F(1)=1,309$, $P=,254$ als dat van *role set* $F(2)=1,963$, $P=,143$ en het interactie effect $F(2)=,694$, $P=,501$ is niet significant.

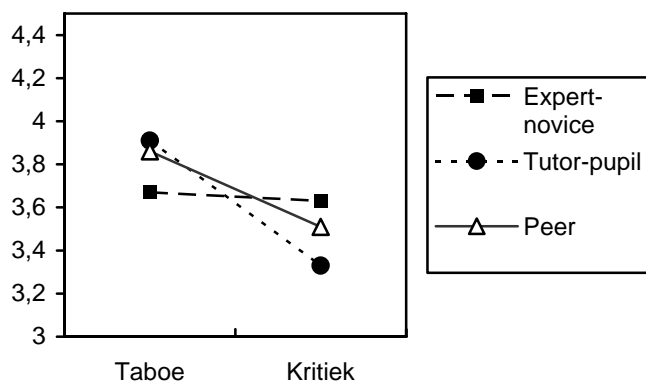
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 17 weergeeft wordt de *role set* peer het meest logisch gevonden en de *role set* tutor-pupil het minst. De FTA taboe wordt het meest logisch gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 17: Mate waarin de tekst door de respondenten logisch wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,67	3,63	3,65
Tutor-pupil	3,91	3,33	3,62
Peer	3,86	3,51	3,69
Totaal	3,81	3,49	3,65

In grafiek 11 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 11: Mate waarin de tekst door de respondenten logisch wordt gevonden

De *role set* tutor-pupil wordt in combinatie met de FTA taboe het meest logisch gevonden en expert-novice in combinatie met de FTA kritiek. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst logisch gevonden en tutor-pupil het minst in combinatie met de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=5,241$, $P < 0,05$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=,080$, $P=,923$ als de interactie $F(2)=1,179$, $P=,309$ is niet significant.

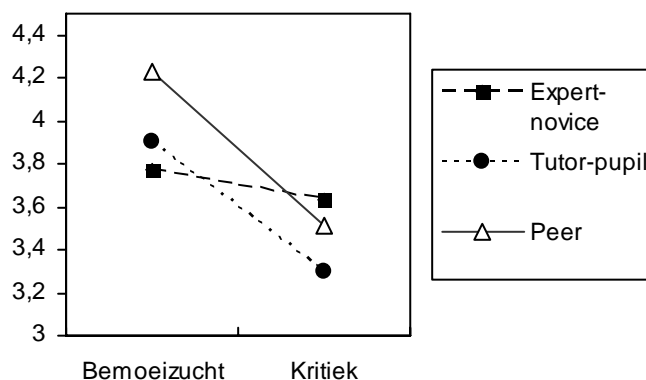
Bemoeizucht vs. kritiek

Zoals tabel 18 laat zien wordt de *role set* peer het meest logisch gevonden en tutor-pupil het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest logisch gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 18: Mate waarin de tekst door de respondenten logisch wordt gevonden

Role set	FTA		
	Bemoeizucht	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,77	3,63	3,70
Tutor-pupil	3,90	3,30	3,61
Peer	4,23	3,51	3,87
Totaal	3,97	3,49	3,73

In grafiek 12 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 12: Mate waarin de tekst door de respondenten logisch wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest overtuigend gevonden en expert-novice bij de FTA kritiek. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het minst logisch gevonden evenals de combinatie van kritiek met tutor-pupil.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=12,088$, $P < 0,01$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=1,204$, $P=,302$ als de interactie $F(2)=1,613$, $P=,201$ is niet significant.

4.3.5 Mate waarin de tekst aanvaardbaar wordt gevonden

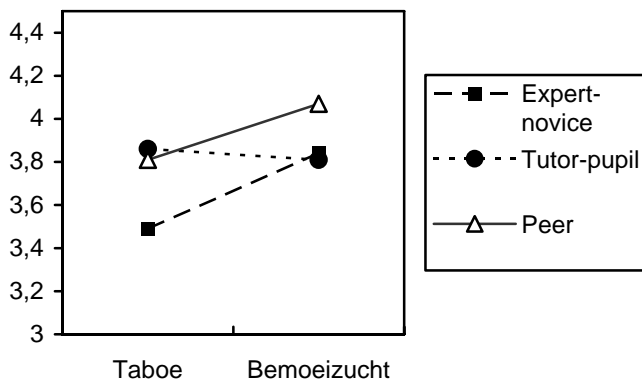
Taboe vs. bemoeizucht

Tabel 19 laat zien dat de *role set* peer het meest aanvaardbaar wordt gevonden en expert-novice het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest aanvaardbaar gevonden en de FTA taboe het minst.

Tabel 19: Mate waarin de tekst door de respondenten aanvaardbaar wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	3,49	3,84	3,66
Tutor-pupil	3,86	3,81	3,84
Peer	3,81	4,07	3,94
Totaal	3,72	3,91	3,81

In grafiek 13 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 13: Mate waarin de tekst door de respondenten aanvaardbaar wordt gevonden

De *role set* tutor-pupil wordt in combinatie met de FTA taboe het meest aanvaardbaar gevonden en peer in combinatie met bemoeizucht. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst aanvaardbaar gevonden en tutor-pupil in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Zowel het effect van FTA $F(1)=2,112$, $P=,147$ als dat van *role set* $F(2)=1,643$, $P=,196$ en het interactie effect $F(2)=,901$, $P=,407$ is niet significant.

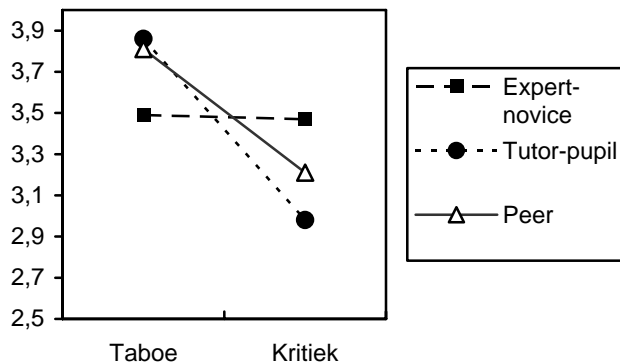
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 20 laat zien wordt de *role set* peer het meest aanvaardbaar gevonden en de *role set* tutor-pupil het minst. De FTA taboe wordt het meest aanvaardbaar gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 20: Mate waarin de tekst door de respondenten aanvaardbaar wordt gevonden

Role set	FTA		
	Taboe	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,49	3,47	3,48
Tutor-pupil	3,86	2,98	3,42
Peer	3,81	3,21	3,52
Totaal	3,72	3,22	3,47

In grafiek 14 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 14: Mate waarin de tekst door de respondenten aanvaardbaar wordt gevonden

De *role set* tutor-pupil wordt in combinatie met de FTA taboe het meest aanvaardbaar gevonden en expert-novice in combinatie met de FTA kritiek. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst aanvaardbaar gevonden en tutor-pupil het minst in combinatie met de FTA kritiek.

Het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=12,824$, $P < 0,001$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Ook het interactie-effect is significant $F(2)=3,270$, $P < 0,05$. Het hoofdeffect van *role set* $F(2)=,157$, $P=,855$ is niet significant.

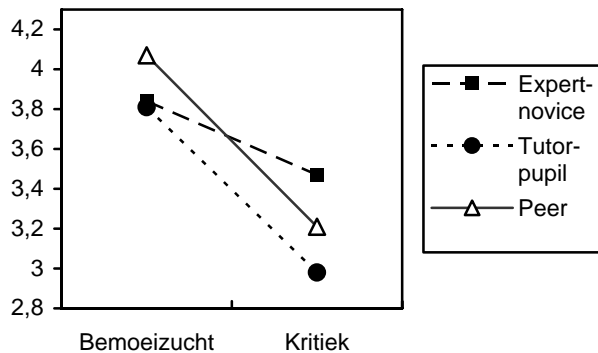
Bemoeizucht vs. kritiek

Zoals in tabel 21 wordt weergegeven wordt de *role set* expert-novice het meest aanvaardbaar gevonden en tutor-pupil het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest aanvaardbaar gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 21: Mate waarin de tekst door de respondenten aanvaardbaar wordt gevonden

Role set	FTA		
	Bemoeizucht	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,84	3,47	3,65
Tutor-pupil	3,81	2,98	3,39
Peer	4,07	3,21	3,64
<i>Totaal</i>	<i>3,91</i>	<i>3,22</i>	<i>3,56</i>

In grafiek 15 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 15: Mate waarin de tekst door de respondenten aanvaardbaar wordt gevonden

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest aanvaardbaar gevonden en expert-novice in combinatie met de FTA kritiek. De tutor-pupil *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst aanvaardbaar gevonden evenals bij de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1) = 25,691$, $P < 0,001$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2) = 1,560$, $P = ,212$ als de interactie $F(2) = 1,361$, $P = ,258$ is niet significant.

4.3.6 Gemiddelde overtuigingskracht van de tekst

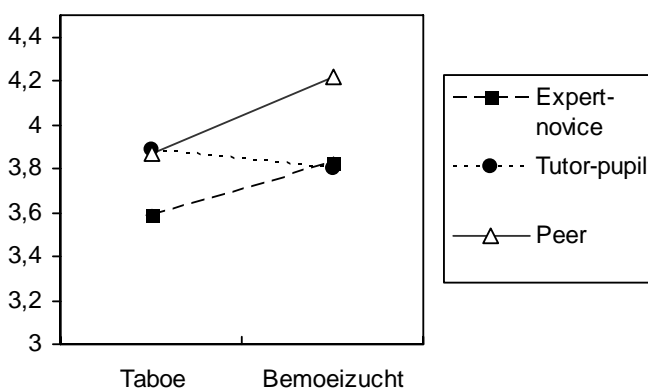
Taboe vs. bemoeizucht

Tabel 22 laat zien dat de *role set* peer het meest overtuigend wordt gevonden en expert-novice het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest overtuigend gevonden en de FTA taboe het minst.

Tabel 22: Gemiddelde overtuigingskracht van *role sets* vergeleken met de FTA taboe en bemoeizucht

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	3,59	3,83	3,71
Tutor-pupil	3,89	3,80	3,85
Peer	3,87	4,22	4,05
Totaal	3,78	3,95	3,87

In grafiek 16 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 16: Gemiddelde overtuigingskracht van *role sets* en FTAs taboe en bemoeizucht

De *role set* tutor-pupil heeft in combinatie met de FTA taboe wordt gemiddeld het meest overtuigend gevonden en peer in combinatie met bemoeizucht. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe gemiddeld het minst overtuigend gevonden en tutor-pupil in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Zowel het effect van FTA $F(1)=2,187$, $P=,140$ als dat van *role set* $F(2)=3,027$, $P=,050$ en het interactie effect $F(2)=1,290$, $P=,227$ is niet significant.

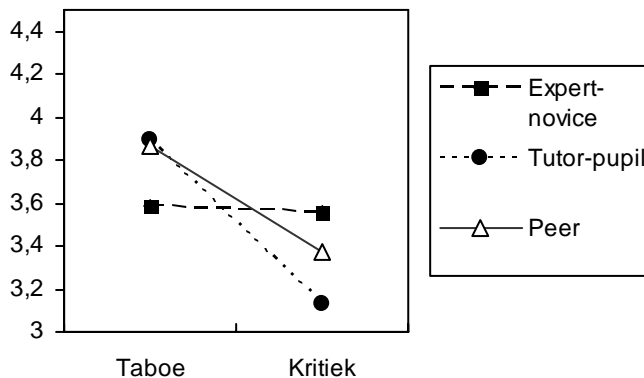
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 23 weergeeft wordt de *role set* peer het meest overtuigend gevonden en de *role set* tutor-pupil het minst. De FTA taboe wordt het meest overtuigend gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 23: Gemiddelde overtuigingskracht van *role sets* vergeleken met de FTA taboe en kritiek

Role set	FTA		
	Taboe	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,59	3,56	3,57
Tutor-pupil	3,89	3,13	3,51
Peer	3,87	3,37	3,62
Totaal	3,78	3,35	3,57

In grafiek 17 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 17: Gemiddelde overtuigingskracht van *role sets* en FTAs taboe en kritiek

De *role set* tutor-pupil wordt in combinatie met de FTA taboe het meest overtuigend gevonden en expert-novice in combinatie met de FTA kritiek. De expert-novice *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst overtuigend gevonden en tutor-pupil in combinatie met de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=11,649$, $P < 0,01$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=,265$, $P=,768$ als de interactie $F(2)=2,937$, $P=,055$ is niet significant.

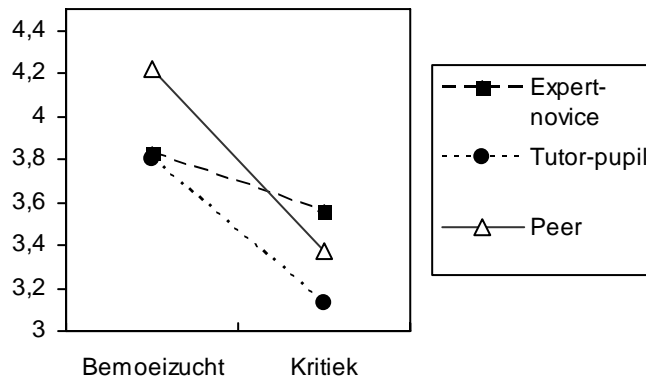
Bemoeizucht vs. kritiek

Tabel 24 laat zien dat de *role set* peer het meest overtuigend wordt gevonden en tutor-pupil het minst. De FTA bemoeizucht wordt het meest overtuigend gevonden en de FTA kritiek het minst.

Tabel 24: Gemiddelde overtuigingskracht van *role sets* vergeleken met de FTA bemoeizucht en kritiek

Role set	FTA		
	Bemoeizucht	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,83	3,56	3,70
Tutor-pupil	3,80	3,13	3,46
Peer	4,22	3,37	3,80
<i>Totaal</i>	<i>3,95</i>	<i>3,35</i>	<i>3,65</i>

In grafiek 18 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 18: Gemiddelde overtuigingskracht van role sets en FTAs bemoeizucht en kritiek

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest overtuigend gevonden en expert-novice bij de FTA kritiek. De tutor-pupil *role set* wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het minst overtuigend gevonden evenals bij de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=23,012$, $P < 0,001$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=2,411$, $P=,089$ als de interactie $F(2)=1,968$, $P=,138$ is niet significant.

4.3.7 Intentie na het lezen van de boodschap

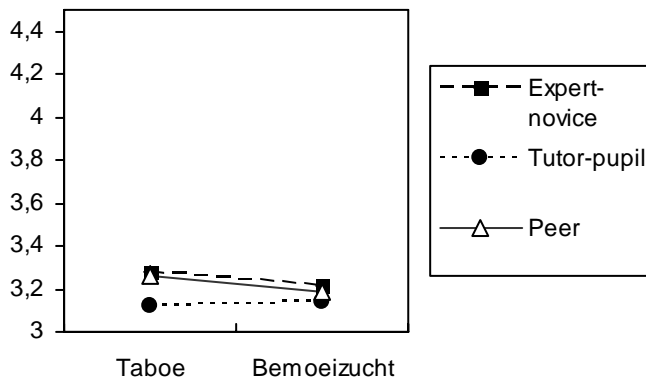
Taboe vs. bemoeizucht

Tabel 25 laat zien dat de intentie het hoogst is bij de *role set* expert-novice het laagst bij de *role set* tutor-pupil. De intentie is het hoogst bij de FTA taboe en het laagst bij de FTA bemoeizucht.

Tabel 25: Gemiddelde intentie van de respondenten na het lezen van de boodschap

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	3,28	3,21	3,24
Tutor-pupil	3,12	3,14	3,13
Peer	3,26	3,19	3,22
<i>Totaal</i>	<i>3,22</i>	<i>3,18</i>	<i>3,20</i>

In grafiek 19 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 19: Gemiddelde intentie van de respondenten na het lezen van de boodschap

De intentie van de respondenten is het hoogst bij de combinatie expert-novice met de FTA taboe en expert-novice in combinatie met bemoeizucht. De intentie is het laagst bij de tutor-pupil *role set* in combinatie met de FTA taboe en in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Zowel het effect van FTA $F(1)=,076$, $P=,783$ als dat van *role set* $F(2),260$, $P=,771$ en het interactie effect $F(2)=,055$, $P=,947$ is niet significant.

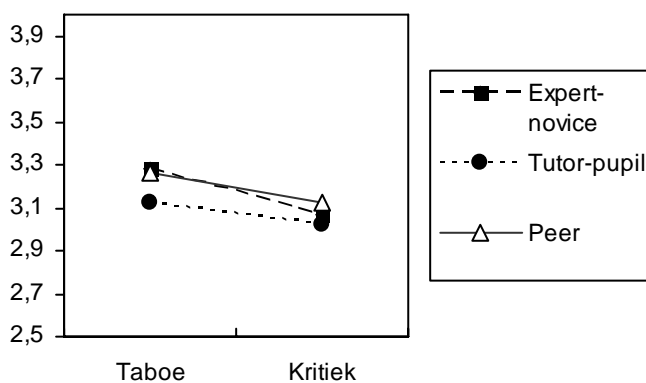
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 26 laat zien is de intentie van de respondenten het hoogst bij de *role set* peer en het laagst bij de *role set* tutor-pupil. De intentie is het hoogst bij de FTA taboe wordt en het laagst bij de FTA kritiek.

Tabel 26: Gemiddelde intentie van de respondenten na het lezen van de boodschap

Role set	FTA		Totaal
	Taboe	Kritiek	
Expert-novice	3,28	3,07	3,17
Tutor-pupil	3,12	3,02	3,07
Peer	3,26	3,12	3,19
Totaal	3,22	3,07	3,14

In grafiek 20 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 20: Gemiddelde intentie van de respondenten na het lezen van de boodschap

De intentie van de respondenten is het hoogst bij de *role set* tutor-pupil in combinatie met de FTA taboe en expert-novice in combinatie met de FTA kritiek. De intentie is het laagst bij de expert-novice *role set* in combinatie met de FTA taboe evenals tutor-pupil in combinatie met de FTA kritiek.

Zowel het effect van FTA $F(1)=1,064$, $P=,303$ als dat van *role set* $F(2)=,274$, $P=,761$ en het interactie effect $F(2)=,058$, $P=,944$ is niet significant.

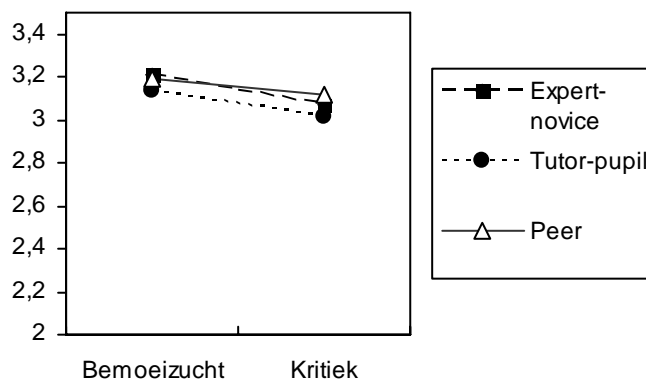
Bemoeizucht vs. kritiek

Zoals tabel 27 weergeeft is de intentie van de respondenten het hoogst bij de *role set* peer en het laagst bij tutor-pupil. De intentie is het hoogst bij de FTA bemoeizucht en bij de FTA kritiek het laagst.

Tabel 27: Gemiddelde intentie van de respondenten na het lezen van de boodschap

Role set	FTA		
	Bemoeizucht	Kritiek	Totaal
Expert-novice	3,21	3,07	3,14
Tutor-pupil	3,14	3,02	3,08
Peer	3,19	3,12	3,15
<i>Totaal</i>	<i>3,18</i>	<i>3,07</i>	<i>3,13</i>

In grafiek 21 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 21: Gemiddelde intentie van de respondenten na het lezen van de boodschap

De *role set* peer wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest overtuigend gevonden en peer in combinatie met de FTA kritiek. De intentie is het laagst bij de tutor-pupil *role set* in combinatie met de FTA bemoeizucht evenals de combinatie van kritiek met tutor-pupil.

Zowel het effect van FTA $F(1)=,582$, $P=,446$ als dat van *role set* $F(2)=,089$, $P=,915$ en het interactie effect $F(2)=,023$, $P=,977$ is niet significant.

4.3.8 Mate van dreiging van FTA's

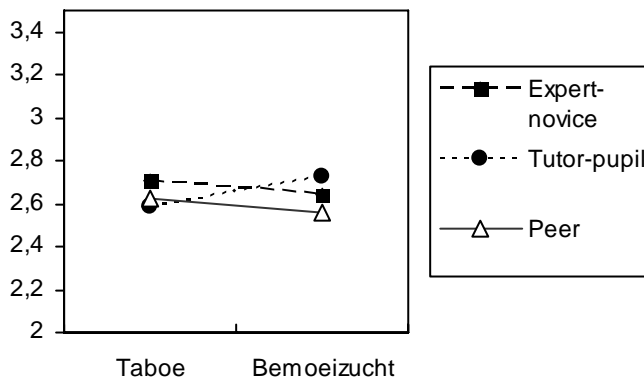
Taboe vs. bemoeizucht

Zoals tabel 28 weergeeft wordt de *role set* expert-novice het meest dreigend gevonden en peer het minst. De FTA bemoeizucht en taboe scores beide even hoog.

Tabel 28: De mate van dreiging die door de respondenten aan de tekst is toegekend

Role set	FTA		
	Taboe	Bemoeizucht	Totaal
Expert-novice	2,71	2,64	2,68
Tutor-pupil	2,59	2,73	2,66
Peer	2,62	2,56	2,59
Totaal	2,64	2,64	2,64

In grafiek 22 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 22: De mate van dreiging die door de respondenten aan de tekst is toegekend

De *role set* expert-novice wordt in combinatie met de FTA taboe het meest dreigend gevonden en tutor-pupil in combinatie met bemoeizucht. De tutor-pupil *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst dreigend gevonden en peer in combinatie met de FTA bemoeizucht.

Zowel het effect van FTA $F(1)=,001$, $P=,980$ als dat van *role set* $F(2)=,199$, $P=,820$ en het interactie effect $F(2)=,319$, $P=,727$ is niet significant.

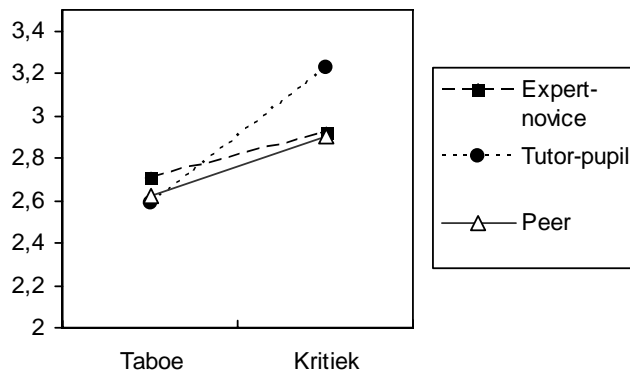
Taboe vs. kritiek

Zoals tabel 29 laat zien is de dreiging het hoogst bij de *role set* tutor-pupil en het laagst bij de *role set* peer. De dreiging is het hoogst bij de FTA kritiek en het laagst bij de FTA taboe.

Tabel 29: De mate van dreiging die door de respondenten aan de tekst is toegekend

Role set	FTA		Totaal
	Taboe	Kritiek	
Expert-novice	2,71	2,92	2,82
Tutor-pupil	2,59	3,23	2,91
Peer	2,62	2,90	2,76
Totaal	2,64	3,02	2,83

In grafiek 23 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 23: De mate van dreiging die door de respondenten aan de tekst is toegekend

De *role set* expert-novice wordt in combinatie met de FTA taboe het meest dreigend gevonden en tutor-pupil in combinatie met de FTA kritiek. De tutor-pupil *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst dreigend gevonden en peer in combinatie met de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=9,497$, $P < 0,01$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=,526$, $P=,591$ als de interactie $F(2)1,223$, $P=,296$ is niet significant.

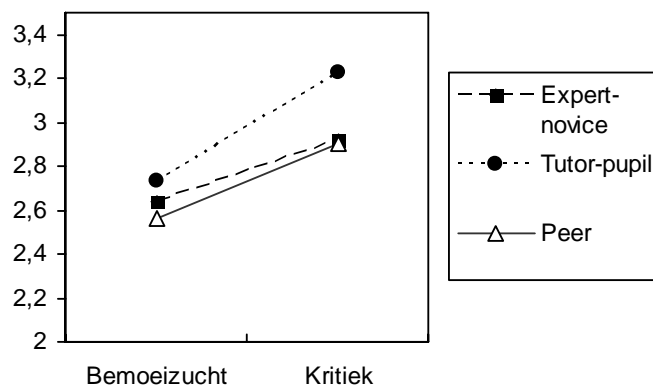
Bemoeizucht vs. kritiek

Zoals tabel 30 laat zien wordt de *role set* tutor-pupil het meest dreigend gevonden en peer het minst. De FTA kritiek wordt het meest bedreigend gevonden en de FTA bemoeizucht het minst.

Tabel 30: De mate van dreiging die door de respondenten aan de tekst is toegekend

Role set	FTA		
	Bemoeizucht	Kritiek	Totaal
Expert-novice	2,64	2,92	2,78
Tutor-pupil	2,73	3,23	2,98
Peer	2,56	2,90	2,73
Totaal	2,64	3,02	2,83

In grafiek 24 worden de bevindingen grafisch weergegeven.

Grafiek 24: Gemiddelde dreiging van *role sets* en FTAs bemoeizucht en kritiek

De *role set* tutor-pupil wordt in combinatie met de FTA bemoeizucht het meest dreigend gevonden evenals bij de FTA kritiek. De peer *role set* wordt in combinatie met de FTA taboe het minst dreigend gevonden evenals bij de FTA kritiek.

Alleen het hoofdeffect voor FTA is significant $F(1)=9,189$, $P < 0,01$, dit betekent dat deze bepalend is voor de geschiktheid. Zowel het hoofdeffect van *role set* $F(2)=1,561$, $P=,212$ als de interactie $F(2)=,294$, $P=,746$ is niet significant.

4.4 Samenvatting van de resultaten

Tabel 31 is beknopt een overzicht van de positieve dan wel negatieve effecten van *role sets* op FTAs.

Tabel 31: Overzicht van het effect van role sets op de verschillende FTAs

	Bemoeizucht	Taboe	Kritiek
Peer	++	+	+
Expert-novice	+	-	++
Tutor-pupil	-	++	-

Over het algemeen wordt de *role set* peer door de respondenten het meest positief beoordeeld. Daarop volgt de *role set* expert-novice. Tutor-pupil wordt over het algemeen het minst positief beoordeeld.

De FTA bemoeizucht wordt over het algemeen het meest positief beoordeeld. Daarop volgt de FTA taboe. De FTA kritiek wordt gemiddeld het minst positief beoordeeld.

De combinatie van peer met bemoeizucht wordt het meest positief beoordeeld. Bemoeizucht in combinatie met tutor-pupil wordt daarentegen het minst positief beoordeeld. Wanneer taboe wordt gecombineerd met *role sets* wordt tutor-pupil het meest positief beoordeeld. Expert-novice is dit geval het minst positief. De FTA kritiek wordt het meest positief beoordeeld in combinatie met de *role set* expert-novice. Het minst gunstig wordt deze beoordeeld in combinatie met de tutor-pupil *role set*.

5. Conclusie en discussie

In het vorige hoofdstuk zijn de resultaten van het onderzoek beschreven. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten besproken en worden enkele conclusies getrokken met betrekking tot de hoofd- en subvragen. §5.1 gaat over het effect van *role sets* op FTAs en §5.2 over de dreiging van Face Threatening Acts. Vervolgens wordt in §5.3 de overtuigingskracht van *role sets* besproken. Daarnaast worden in §5.4 aanbevelingen gedaan voor de praktijk en vervolgonderzoek. Als laatste vindt er in §5.5 discussie en reflectie plaats.

Wanneer een laagopgeleide jonge vrouw een safesexboodschap leest met daarin de FTA taboe, bemoeizucht of kritiek, hetgeen na genoeg niet te voorkomen is, kan dat ertoe leiden dat zij geen (secundair)preventieve maatregelen tegen chlamydia wil treffen. De sociale relatie van de zender en de ontvanger kan ongeschikt zijn voor het over brengen van dergelijke gevoelige informatie. Om te voorkomen dat zij na het lezen van een safesexboodschap met haar hakken in het zand gaat staan (*reactance*) kan men een sociale relatie creëren die wel voor is. *Role sets* bieden hiervoor de mogelijkheid. Een *role set* is een sociale rol waarmee men automatisch de rol van de lezer afdwingt. In dit onderzoek is er gekeken of de *role sets* expert-novice, tutor-pupil en/of peer van invloed zijn op de overtuigingskracht en dreiging van de FTAs.

Er zijn drie hypotheses opgesteld op basis van dit theoretisch kader om de volgende vraag te beantwoorden:

“In welke vorm heeft een geschreven safesexboodschap de meeste overtuigingskracht op laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 15 en 19 jaar oud?”

5.1 Het effect van *role sets* op FTAs

De eerste hypothese is van toepassing op de invloed van *role sets* op FTAs; er is sprake van een interactie-effect tussen *role sets* en FTA. Het blijkt dat het interactie-effect alleen in één geval van het item ‘aanvaardbaarheid’ (taboe/ kritiek) significant is. Op basis hiervan is de eerste hypothese verworpen. Omdat de hypothese wellicht door een bètafout onterecht is verworpen worden de resultaten hieronder toch besproken.

Wanneer men een safesexboodschap wil brengen is een Face Threatening Act nauwelijks te vermijden. Dit hoeft echter geen probleem te zijn voor de overtuigingskracht van de boodschap. Naar aanleiding van de resultaten is gebleken dat bepaalde FTAs overtuigender worden gevonden dan wanneer zij met behulp van bepaalde *role sets* worden overgebracht. Alle FTAs en *role sets* scoren op een schaal van één tot vijf boven de drie. Dit betekent dat zij positief beoordeeld worden.

Het blijkt dat de FTA bemoeizucht kan het beste worden overgebracht met behulp van de peer *role set*. Ook de expert-novice *role set* scoort hier redelijk. De tutor-pupil *role set* dient in dit geval vermeden te worden.

De taboeboodschap is het meest overtuigend wanneer deze door de tutor-pupil *role set* wordt gepresenteerd. Ook de peer *role set* scoort hier redelijk. Men dient de expert-novice *role set* te vermijden.

Kritiek kan het best geuit worden met behulp van de expert-novice *role set*. Ook de peer *role set* scoort hier redelijk. De tutor-pupil *role set* dient hier vermeden te worden.

5.2 Welke Face Threatening Act heeft de minste overtuigingskracht?

De tweede hypothese is van toepassing op de overtuigingskracht van FTAs; er is sprake van een hoofdeffect van FTA. Het bleek dat in meer dan de helft van de gevallen sprake was van een significant hoofdeffect van FTA. Deze hypothese is aangenomen.

De FTA kritiek wordt in alle gevallen als het minst overtuigend beoordeeld. Zowel wanneer deze wordt vergeleken met taboe als met bemoeizucht. De FTA taboe wordt middelmatig beoordeeld. Wanneer deze wordt vergeleken met kritiek scoort hij in alle gevallen hoger. In het geval van vergelijking met FTA bemoeizucht delft taboe telkens het onderspit. Het meest overtuigend is de FTA bemoeizucht. Zowel wanneer deze wordt vergeleken met de FTA taboe als met de FTA kritiek.

Verwacht werd dat hoe groter de dreiging, hoe minder overtuigingskracht een FTA zou hebben. Het bleek dat een boodschap met daarin de FTA kritiek het minst overtuigend is en het meest overtuigend is de FTA bemoeizucht en de FTA taboe ligt hier tussen in. De dreiging is het hoogst bij de kritiek. Taboe en bemoeizucht scoren hier even laag. Dat taboe en bemoeizucht gelijke scores hebben wijkt af van de verwachting. De overtuigingskracht van taboe is kleiner maar wordt niet als dreigender gezien dan bemoeizucht.

De intentie van de respondenten om te doen wat er in de boodschap gezegd wordt, is het hoogst bij de FTA taboe. Deze scoort zowel in vergelijking met bemoeizucht als met kritiek het hoogst. Bemoeizucht scoort alleen hoger wanneer deze vergeleken wordt met kritiek. Deze FTA scoort zoals gezegd lager dan taboe. Kritiek scoort in beide gevallen het laagst. Dit beeld ligt niet in de lijn der verwachtingen. Naar aanleiding van de overtuigingskracht die bij bemoeizucht hoger is dan bij de FTA taboe, werd verwacht dat dit ook voor de intentie zou gelden. Dat de respondenten na het lezen van de FTA kritiek de laagste intentie hebben om te doen wat er gezegd wordt komt wel overeen met de (lage) overtuigingskracht.

Er kan geconcludeerd worden dat men in een safesexboodschap de Face Threatening Act kritiek beter kan vermijden wanneer men wil voorkomen dat er door een te grote dreiging *reactance* optreedt. Met gebruik van de FTA taboe dient men ook voorzichtig om te springen. De FTA bemoeizucht zal over het algemeen voor de minste problemen zorgen.

5.3 Welke *role set* heeft de meeste overtuigingskracht?

De derde en laatste hypothese luidt; er is sprake van een hoofdeffect van *role sets*. Het blijkt dat het hoofdeffect van *role sets* in de meeste gevallen niet significant is. Deze hypothese wordt dan ook

verworpen. Omdat de hypothese wellicht door een bètafout onterecht is verworpen worden de resultaten hieronder toch besproken.

De *role set* peer is het meest geschikt voor het brengen van een geschreven safesexboodschap. In een klein aantal gevallen scoort de *role set* expert-novice hoger. Verder is het beeld zeer consistent, de *role set* peer scoort het hoogst, expert-novice gemiddeld en de *role set* tutor-pupil het laagst.

Dit komt niet helemaal overeen met de intentie¹ van de respondenten om te doen wat er in de boodschap gezegd wordt. In de helft van de gevallen is de intentie van de respondenten het hoogst bij de expert-novice *role set*. In de andere helft van de gevallen scoort de peer *role set* het hoogst. De tutor-pupil *role set* scoort hier overal gemiddeld.

De dreiging is het hoogst bij de tutor-pupil *role set*. Ook de expert-novice *role set* scoort in een aantal gevallen het hoogst op dreiging. De peer is de minst bedreigende van de drie. Dit beeld komt overeen met de overtuigingskracht van de *role sets*.

Concluderend kan er gezegd worden dat wanneer men het risico op *reactance* wil beperken, een geschreven safesexboodschap het beste gebracht kan worden met behulp van een peer *role set*. De *role set* expert-novice is minder geschikt en het meeste risico op *reactance* loopt men met de tutor-pupil *role set*.

5.4 Aanbevelingen

Het doel van dit onderzoek was de algemene kennis over de voorkeuren van laagopgeleide jonge vrouwen met betrekking tot tekstkenmerken van safesexboodschappen te achterhalen.

Het praktische doel van het onderzoek was om:

- Voorlichting afstemmen op de wensen en behoeften van jonge vrouwen tussen de 16 en 20 jaar oud;
- Seksuelevoorlichtingsboodschappen meer overtuigingskracht geven (door het gebruik van *role sets*).

In dit hoofdstuk zullen in §6.1 concrete aanbevelingen worden gedaan hoe de gevonden resultaten in de praktijk kunnen worden gebracht. Daarna zullen in §6.2 suggesties worden gedaan voor vervolgonderzoek.

5.4.1 Concrete aanbevelingen voor de praktijk

Wanneer men in de praktijk een geschreven safesexboodschap ontwerpt kan deze voorkomen in verschillende hoedanigheden. Te denken valt aan een brochure voor de apotheek, huisarts of GGD maar zeker ook aan websites die *safe sex* promoten. De volgende adviezen zijn raadzaam om op te volgen bij het ontwerpen van een safesexboodschap gericht aan laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 16 en 20 jaar oud:

¹ De intentie zegt overigens nog niets over het feitelijke gedrag. Het is een startpunt van processen die uiteindelijk kunnen leiden tot (secundair)preventief gedrag.

- Over het geheel genomen kan men het beste kiezen voor een stijl met de Face Threatening Act (FTA) bemoeizucht;
- Over het geheel genomen kan men het beste kiezen voor een seksuele voorlichtingsboodschap met de kenmerken van een peer *role set*;
- De combinatie tussen de FTA bemoeizucht en *role set* peer heeft over het geheel genomen de meeste overtuigingskracht;
- Wanneer men een boodschap met daarin de FTA taboe wil overbrengen kan men dit het beste doen met behulp van kenmerken van de tutor-pupil *role set*;
- Wanneer men een boodschap met daarin de FTA kritiek wil over brengen loopt men het minst risico met gebruik van de kenmerken van de expert-novice *role set*.

Deze adviezen bieden een basis voor een *theory based* website, folder of brochure. Dit is echter geen garantie voor succes.

5.4.2 Vervolgonderzoek

Er is gebleken dat *role sets* van invloed zijn op de overtuigingskracht van FTAs. Naar aanleiding van deze bevindingen volgen een aantal suggesties voor vervolgonderzoek;

- Niet alle resultaten waren significant. Een reden hiervoor kan het lage aantal respondenten (n=43) zijn. Zinvol zou zijn het onderzoek te herhalen bij een groter aantal respondenten om de gevonden resultaten te bevestigen;
- Onderzoek naar de ontbrekende segmenten uit de populatie 'laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 15 en 20 jaar oud' is interessant. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan andere delen van het land, werkenden en vroegtijdige schoolverlaters;
- Ook onderzoek onder laagopgeleide jongens die seksuele contacten hebben met de hier onder de loep genomen doelgroep is van belang. De volgende vraag is interessant: "Moeten er geschreven safesexboodschappen worden ontwikkeld die speciaal gericht zijn op jongens of op jonge vrouwen"?;
- Er wordt gesteld dat mensen die minder intelligent zijn, makkelijker zijn te overtuigen. Het is zinvol soortgelijk onderzoek te doen onder hoogopgeleide jonge vrouwen tussen de 16 en 20 jaar om na te gaan of de resultaten op hen van toepassing zijn;
- Bij de resultaten van dit onderzoek is geen vergelijking gemaakt tussen allochtone en autochtone jonge vrouwen. Dit is echter wel interessant.
- Onderzoek naar gedragsdeterminanten/cognitieve variabelen die worden beïnvloedt door de *role sets* en FTAs (§7.2.1).

5.5 Discussie en reflectie

In dit hoofdstuk wordt in §7.1 een beschouwend en kritisch overzicht gegeven van de voor de probleemstelling relevante literatuur. Ook zullen in §7.2 de validiteit en de beperkingen van dit onderzoek worden besproken.

5.5.1 Bespreking van de literatuur

Naar aanleiding van de *politeness theory* werd verwacht dat de FTAs taboe, bemoeizucht en kritiek niet alledrie even bedreigend zijn voor een individu. Deze verwachting wordt door het onderzoek

bevestigd. Er kon echter geen verwachting worden uitgesproken over de volgorde van de mate van dreiging. Hier kunnen in deze fase wel uitspraken over worden gedaan. Het meest bedreigend is de FTA kritiek gevolgd door taboe en het minst bedreigend is bemoeizucht.

Er is nog een derde verwachting uitgesproken Naar aanleiding van de *reactance theory* namelijk, hoe groter de dreiging van de FTA hoe minder overtuigingskracht deze heeft. Ook deze verwachting wordt door het onderzoek bevestigd. De FTA kritiek werd in alle gevallen als minst overtuigend beoordeeld, daaropvolgend de FTA taboe en het meest overtuigend is de FTA bemoeizucht. De theorie wordt slechts deels bevestigd door de intentie van de respondenten om te doen wat er in de boodschap gezegd wordt. De intentie is het hoogst bij de FTA taboe gevolgd door bemoeizucht en de intentie is het laagst bij de FTA kritiek. Dit terwijl de FTA taboe bedreigender is en een minder grote overtuigingskracht heeft dan bemoeizucht maar wel leidt tot een hogere intentie. Een verklaring hiervoor zou zeer speculatief zijn.

Er zijn ook verwachtingen uitgesproken over *role sets* naar aanleiding van de *altercasting theory*. Deze zouden niet alledrie evenveel overtuigingskracht hebben. Dit wordt door het onderzoek bevestigd. Over de volgorde van de mate van overtuigingskracht konden geen uitspraken gedaan worden, dit kan nu wel. Over het geheel genomen heeft de *role set* peer de meeste overtuigingskracht, vervolgens de expert-novice *role set* en de minste overtuigingskracht heeft de tutor-pupil *role set*.

5.5.2 Beperkingen

Er kleven een aantal beperkingen aan dit onderzoek. Met name met betrekking tot het generaliseren van de conclusie. Deze kan niet zomaar gegeneraliseerd worden naar alle jonge vrouwen uit de onderzoekspopulatie. De conclusies over de kunnen wel gezien worden als veronderstelling voor de populatie 'laagopgeleide jonge vrouwen tussen de 15 en 20 jaar oud'.

De respondenten waren allen studenten aan de school voor gezondheidszorg en welzijn. Zij zullen in het algemeen meer affiniteit hebben met gezondheid en de handhaving hiervan. Met name de respondenten die de 'verzorgende' richting doen zullen meer affiniteit hebben met ziektepreventie dan andere MBO studenten. Hierdoor hebben ze wellicht meer kennis over SOA waardoor het onderzoek moeilijk te generaliseren is naar andere studierichtingen. Vrijwilligers verschillen in veel opzichten van niet-vrijwilligers dit maakt dat het geen goede afspiegeling is van de doelgroep. Ook hebben ze niveau 3 dat is vrij hoog vergeleken met 1 en 2. Daarnaast is de vragenlijst afgenomen in een bestaande groepssituaties hierdoor is onderlinge beïnvloeding zeer wel mogelijk.

Het feit dat *role sets* een positieve invloed kunnen hebben op de overtuigingskracht van FTAs is een interessant gegeven. Er is door dit onderzoek echter geen zicht verkregen welke cognitieve variabelen nu precies worden beïnvloed door de *role sets*. Cognitieve variabelen uit de Protectie Motivatie Theory zoals sociale norm en eigen-effectiviteit zouden beïnvloed kunnen zijn door de *role sets*. Dit verdient

5.5.3 Operationalisering

De validiteit van dit onderzoek is op een tweetal punten lastig te garanderen. Ten eerste is niet duidelijk of de ontworpen teksten goede voorbeelden zijn van inhoud van de verschillende *role sets* en FTAs. Het feit dat de overtuigingskracht van taboe kleiner is maar wordt niet als dreigender gezien wordt dan bemoeizucht is opvallend. Het kan zijn dat de verwachting onjuist was. Het kan ook zijn dat de operationalisatie onjuist is. De operationalisatie van taboe door middel van het gebruik van het

woord 'anale seks' was wellicht niet goed genoeg. Het kan zijn dat deze boodschap niet goed is beoordeeld door het feit dat het taboe grote weerstand oproep bij de respondent. Het is mogelijk dat anale seks zo ver van de belevingswereld van de proefpersonen stond, dat er niet echt sprake was van een taboe. Een andere verklaring is dat 'anale seks' geen taboe meer is voor laagopgeleide jonge vrouwen tussen 16 en 23 jaar oud. Ook zou het nog zo kunnen zijn dat seks en chlamydia in het algemeen een taboe zijn en dus alle negen teksten de FTA taboe bevatten. Ten tweede is niet gecontroleerd of de afbeeldingen goede representaties waren van de *role sets*.

Het aantal respondenten (n=43) is relatief klein om een hoge betrouwbaarheid te garanderen. De mogelijkheid dat de verworpen hypothesen ten onrechte zijn verworpen is aanwezig. De betrouwbaarheid van dit onderzoek zou ook omhoog gaan wanneer er op meerdere momenten metingen zouden worden verricht. De betrouwbaarheid op construct niveau is echter wel zeer hoog te noemen. Het presenteren van negen scenario's zou een drift naar het gemiddelde kunnen veroorzaken. Dit is zoveel mogelijk voorkomen door een random volgorde van de vragenlijsten maar niet uit te sluiten.

Literatuur

- Bargiela-Chiappini, F. (2003). Face and politeness: new insights for old concepts [Electronische versie]. *Journal of pragmatics*, 35, 1453-1469.
- Boer, H., & Seydel, E.R. (1996). *Protection Motivation Theory*. In M. Connor and P. Norman (Eds.) *Predicting Health Behavior*. Buckingham: Open University Press.
- Brehm, J.W. (1966). *A theory of psychological reactance*. New York: Academic Press.
- Brown, P., & Levinson, S. (1987) *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brug, J., Schaalma, H., Kok G., Meertens, R.M., & Molen, H.T. van der (2001). *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering: een planmatige aanpak*. Assen: Van Gorcum.
- Daft, R.L., & Lengel, R.H. (1986). Organizational information requirements, media richness and structural design [Electronische versie]. *Management Science*, 32(5), 554-571.
- Hoeken, H. (1998). *Het ontwerp van overtuigende teksten. Wat onderzoek leert over de opzet van effectieve reclame en voorlichting*. Bussum: Coutinho.
- Jansen, L.H.M. (2005). *Chlamydia: de mate waarin jonge vrouwen tussen de 16 en 20 jaar oud geneigd zijn secundaire chlamydiapreventie te plegen*. Universiteit Twente: Bachelor thesis.
- Jong, M. de (1998). *Reader feedback in text design: Validity of the plus-minus method for the pretesting of public information brochures*. Amsterdam: Rodopi.
- Jong, M. de, & Schellens, P.J. (2001). *Formatieve evaluatie*. In Schellens, P.J., Klaassen, R., & Vries, S. de, (2001) *Communicatiekundig ontwerpen. Methoden, perspectieven, toepassingen*. Assen: Koninklijke van Gorcum.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2004). *Preventieplan SOA en HIV in Nederland* [electronische versie]. Retrieved, February 18, 2005, from: http://www.minvws.nl/images/Pg-2537024_tcm10-57794.pdf.
- Nieuwboer, I., Maes, A.A., & Swanepoel, P. (2005). *The persuasive power of peer guides in websites that promote HIV/AIDS voluntary counselling and testing*. IEEE International Professional Communication Conference Proceedings.
- O'Keefe, D.J. (2002) *Persuasion: Theory and Research* (second edition). California: Sage Publications.
- Oomkes F.R. (2000). *Communicatieleer. Een inleiding*. Amsterdam/Meppel: Boom.
- Pratkanis, A. R. (2000). *Altercasting as an influence tactic*. In D. J. Terry & M. A. Hagg (Eds.), *Attitudes, behaviour and social context: the role of norms and group membership* (pp. 201-226). Mahwah, NJ: Lawrence Earlbaum Ass.
- Rogers, R.W. (1983). *Cognitive and physiological processes in fear appeals and attitude change: A revised theory of protection motivation*. In J. Cacioppo & R. Petty (Eds.), *Social Psychophysiology*. New York: Guilford Press.
- Schellens, P.J. (2001). *Probleemanalyse en vooronderzoek*. In Schellens, P.J., Klaassen, R., & Vries, S. de (2001) *Communicatiekundig ontwerpen. Methoden, perspectieven, toepassingen*. Assen: Koninklijke van Gorcum.

- SOA AIDS Nederland (2005). *Chlamydia*. Retrieved, Februari 9, 2005, from: <http://www.SOA.nl/default.asp?action=berichtenframeset&catid=67&groepid=158&artid=156&selcat=83&bgcolor=20C1F7&bgc2=13DAA7&bgc3=A85FDF>.
- SOA AIDS Nederland (2004). *Preventie van hiv en andere SOA in Nederland* [Electronische versie]. Advies aan de Minister van VWS.
- Steehouder, M. (2001). Tekstanalyse en communicatiekundig ontwerpen. In Schellens, P.J., Klaassen, R., & Vries, S. de (2001) *Communicatiekundig ontwerpen. Methoden, perspectieven, toepassingen*. Assen: Koninklijke van Gorcum.
- Steehouder, M. (2005). Using *role sets* to engage and persuade visitors of websites that promote *safe sex*. IEEE International Professional Communication Conference Proceedings.
- Swelheim, I. (1968). *Het taboe in onze realiteit*. 's-Gravenhage: NVSH.

Bijlage 1: Vragenlijst

Vragenlijst

Op dit moment ben ik bezig met de ontwikkeling van een website over Chlamydia. Dit is de meest voorkomende Seksueel Overdraagbare Aandoening (SOA) in Nederland. De website is bedoeld voor meisjes, tussen de 15 en 20 jaar, die onveilig gevreeën hebben en daarna willen weten wat ze moeten doen.

Alles wat je invult is anoniem en wordt vertrouwelijk behandeld. Het invullen duurt ongeveer een kwartier.

Alvast bedankt,

Lotje Jansen.

1. Algemeen

Hieronder volgen een aantal algemene vragen.

Leeftijd jaar

De taal die bij mij thuis gesproken wordt is:

- Nederlands
- Turks
- Marokkaans
- Surinaams
- Antilliaans
- Anders namelijk,

Mijn studierichting op het ROC is:

.....
.....

Mijn studieniveau is:

- niveau 1
- niveau 2
- niveau 3
- niveau 4

2. Website

De chlamydiawebsite kan op verschillende manieren worden opgezet, we willen graag weten welke opzet volgens jou het meest geschikt is. Op de volgende bladzijden vind je verschillende plaatjes met daarnaast een tekst. Deze boodschappen zouden op de website kunnen komen te staan. Lees de teksten aandachtig door en bekijk de plaatjes goed. Vervolgens wordt er gevraagd wat je van de boodschap vindt. Er is geen goed of fout, het gaat om wat jij denkt. Neem rustig de tijd.

Gerda Oude Essink is hulpverlener bij de GGD en ze helpt jongeren die een soa hebben:

“Je moet je altijd laten testen op chlamydia als je onveilig hebt gevreeën. En wanneer je besmet bent moet je het ook aan je vriendje vertellen.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	1.	2.	3.	4.	5.
	Zeer mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Zeer mee oneens
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

Gerda Oude Essink is hulpverlener bij de GGD en ze helpt jongeren die een soa hebben:

“Als je onveilige anale seks hebt gehad doe je er heel verstandig aan je te laten testen op chlamydia, ook als je geen klachten hebt.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	1.	2.	3.	4.	5.
	Zeer mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Zeer mee oneens
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

Gerda Oude Essink is hulpverlener bij de GGD en ze helpt jongeren die een soa hebben:

“Het is uitgesproken dom om onveilige seks te hebben. Wanneer je dit toch gedaan hebt moet jij je laten testen op chlamydia.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	1.	2.	3.	4.	5.
	Zeer mee eens	Mee eens	Neu- traal	Mee oneens	Zeer mee oneens
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

Dokter Plegt heeft onderzoek gedaan naar Chlamydia en behandelt veel jonge patiënten:

“Een ieder die onveilige geslachtsgemeenschap heeft gehad moet zich direct laten testen op chlamydia. Dan kan er bij een eventuele besmetting zo snel mogelijk een antibioticumkuur gestart worden. De partner moet er in het geval van een besmetting ook snel van op de hoogte worden gebracht.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	1.	2.	3.	4.	5.
	Zeer mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Zeer mee oneens
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

Dokter Plegt heeft onderzoek gedaan naar Chlamydia en behandelt veel jonge patiënten:

“Er is veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de risico’s op chlamydia. Desondanks wordt er nog steeds vaak onveilig gevreeën. Dit is zeer onverantwoordelijk en men dient zich direct te laten testen.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	1.	2.	3.	4.	5.
	Zeer mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Zeer mee oneens
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

Dokter Plegt heeft onderzoek gedaan naar Chlamydia en behandelt veel jonge patiënten:

“Ook na anale seks zonder condoom, is een chlamydia test ten zeerste aan te raden. Dit blijkt uit de statistieken”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	Zeer mee eens	Mee eens	Neu- traal	Mee oneens	Zeer mee oneens
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

(Links) Valerie Meijnders 17 jaar, heeft zelf chlamydia gehad maar daar is ze van genezen:

“Ik heb mij laten testen op chlamydia nadat ik onveilige seks heb gehad. Toen bleek dat ik besmet was heb ik het meteen aan mijn vriendje verteld. Dat moet jij ook doen.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

(Links) Valerie Meijnders 17 jaar, heeft zelf chlamydia gehad maar daar is ze van genezen:

“Toen ik de dokter vroeg om een chlamydia test nadat ik anale seks had gehad schaamde ik me wel een beetje. Het was een hele opluchting toen het achter de rug was. Als ik jou was zou ik snel een afspraak maken.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	Zeer mee eens	Mee eens	Neu- traal	Mee oneens	Zeer mee oneens
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

(Links) Valerie Meijnders 17 jaar, heeft zelf chlamydia gehad maar daar is ze van genezen:

“Ik vind het zo stom als mensen tegenwoordig nog vrijen zonder condoom. Iedereen weet dat je dan een SOA kan oplopen. Het is helemaal onnozel om je daarna niet te laten testen op chlamydia.”

1. Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt. Omcirkel het antwoord.

Geschikt	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeschikt
Overtuigend	1.	2.	3.	4.	5.	Niet overtuigend
Geloofwaardig	1.	2.	3.	4.	5.	Ongeloofwaardig
Logisch	1.	2.	3.	4.	5.	Onlogisch
Aanvaardbaar	1.	2.	3.	4.	5.	Onaanvaardbaar

2. Geef aan in hoeverre je het eens of oneens bent met de volgende stellingen. Omcirkel het antwoord.

	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap bemoeizuchtig.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap afkeurend.	1.	2.	3.	4.	5.
Ik vind de boodschap gênant.	1.	2.	3.	4.	5.
Als ik deze boodschap op internet zou lezen na het hebben van onveilige seks zou ik doen wat er gezegd wordt.	1.	2.	3.	4.	5.

Opmerkingen:

.....
.....
.....
.....
.....

Dit is het einde van de vragenlijst, bedankt voor het invullen!

Bijlage 2: Pre-test

Er is gebruik gemaakt van een doelgroep gerichte methode. De vragenlijst is uitgeprobeerd in een steekproef uit de operationele populatie. Vier jonge vrouwen van 'verzorgende' niveau 3² hebben vrijwillig deelgenomen aan de pretest. Er is hierbij gebruik gemaakt van de hardopdenkmethode. Elke proefpersoon heeft de vragenlijst ingevuld zoals zij dat normaal zou doen maar is daarbij hardop denkend te werk gegaan. De onderzoeker heeft ondertussen alle opmerkingen genoteerd.

Wanneer er aarzeling optrad is er door de onderzoeker veelvuldig doorgevraagd. Ook zijn er een aantal specifieke vragen gesteld met betrekking tot het noemen van anale seks, het gebruik van het woord 'boodschap', het vragen naar de thuistaal en eventuele eentonigheid. Verondersteld werd dat dit eventueel problemen zou kunnen opleveren.

Bij de inhoudsanalyse naar aanleiding van de pretest zijn de aan het licht gekomen problemen in verschillende categorieën verdeeld. Het belangrijkste was of de respondenten over het algemeen met de vragenlijst uit de voeten konden, dit was zeer zeker het geval.

De volgende veranderingen zijn doorgevoerd naar aanleiding van de inhoudsanalyse:

- o De geschreven inleiding is in een groter lettertype (Arial 12) op een aparte (voor)pagina geplaatst;
- o Het woord 'boodschap' wordt voor de zekerheid extra genoemd in de instructietekst ondanks het feit dat het tijdens de pretest geen problemen op leverde;
- o De tekst: "Geef aan wat je hiervan vindt". Is veranderd in de tekst: "Geef aan wat je van de boodschap hierboven vindt". Dit om verwarring te voorkomen;
- o Alle stellingen zijn omgeschaald, ze lopen nu van positief naar negatief. Vb. geschikt – ongeschikt/ zeer mee eens – zeer mee oneens (aflopende waarden);
- o Het woord 'aannemelijk' is vervangen door het woord 'logisch'.

Tabel 32: Inhoudsanalyse

Categorie	(probleem)omschrijving
<i>Geschreven inleiding</i>	Deze is door geen van de respondenten gelezen. Na doorvragen bleek dat ze dit volgens eigen zeggen nooit doen. De suggestie om deze op een aparte bladzijde voorop te doen wordt door drie van de vier respondenten positief gewaardeerd, de vierde zegt deze alsnog niet te zullen lezen.
<i>Vragen naar thuistaal</i>	De twee allochtone respondenten vonden dit geen probleem.
<i>Instructie vragenlijst</i>	Alle vier de respondenten vonden dit heel duidelijk. Ook het woord 'boodschap' gaf geen

² Er bestaan op het ROC van Twente vier opleidingsniveaus. Hierbij is niveau 1 het laagst en niveau 4 het hoogst.

	<p>problemen. Ze konden vertellen dat dit hoorde bij het tekstblok met plaatje op de volgende bladzijden.</p>
<i>Boodschap</i>	<p>Voor een van de respondenten was het niet duidelijk dat de vragen onder de 'boodschap' betrekking hadden op de 'boodschap'.</p>
<i>Stellingen</i>	<p>De schaal van de stellingen werd door alle vier de respondenten in eerste instantie andersom verwacht. Dit resulteerde in fouten. Na doorvragen bleek dat alle toetsen die zij kregen van positief naar negatief geschaald waren.</p>
<i>Overtuigend/Aannemelijk</i>	<p>Het verschil tussen beide woorden was voor drie van de vier respondenten onduidelijk, dit zorgde voor verwarring. Er werd door hen aan de onderzoeker gevraagd wat de betekenis van het woord 'aannemelijk' is.</p>
<i>Teksten</i>	<p>Sommige teksten riepen weerstand op bij de respondenten. De woorden 'dom' en 'onnozel' werden door twee respondenten zeer negatief gewaardeerd. Ook werd aangegeven dat het woord 'antibioticumkuur' moeilijkheden zou kunnen geven bij jonge vrouwen van lagere niveaus. Woorden als 'statistieken', 'desondanks' en 'wetenschappelijk onderzoek' werden door een respondent als zeer onpersoonlijk ervaren.</p>
<i>Foto</i>	<p>Alle vier de respondenten vonden dat de foto's de tekst verduidelijkten. Ook vonden ze dat deze goed bij de omschrijving zoals gegeven pasten.</p>
<i>Algemene indruk</i>	<p>De vragenlijst werd door alle respondenten zonder problemen goed ingevuld.</p>
<i>Eentonigheid</i>	<p>De vragenlijst werd door één van de respondenten zeer eentonig gevonden. De anderen vonden het leuk om de vragenlijst in te vullen.</p>
